

Helyi Nevelési Program

Terézvárosi Önkormányzat Kincseskert Óvodája

Óvodánk adatai

Neve: Terézvárosi Önkormányzat Kincseskert Óvodája
Címe: 1062 Budapest, Bajza u. 46.
Telefon: 3317-373, 3129-815
Fenntartó: Budapest Főváros Terézváros Polgármesteri Hivatal
Címe: 1065 Budapest, Eötvös u. 3.
OM azonosító: 034339
Kelte: 1995. szeptember 13. módosítva: 2015 szeptember
Az óvoda vezetője: Palatinné Kanizsai Zsuzsa
A program benyújtója: az óvodavezető és a nevelő testület

Mottónk:

**„Egy embert nem taníthatsz meg semmire,
csupán segíthetsz neki, hogy maga fedezze fel a dolgokat.”
(Galileo Galilei)**

Hitvallás, óvodakép, gyermekkép

Valljuk, hogy minden gyermek csak egyszer óvodás korú és ezért mindent meg kell annak érdekében tennünk, hogy a gyermekek maximálisan fejlődjenek testileg és lelkileg egyaránt. Szeretnénk, ha a hozzánk járó gyermekek szeretetteljes, biztonságos, érzelmekben gazdag, boldog környezetben nőnének fel, és életükben az óvodáskor olyan időszak lenne, amire jó visszaemlékezni. A velük foglalkozó felnőtteknek alapelve kell, hogy legyen a gyermek személyiségének tisztelete, elfogadása, szeretete és megbecsülése.

Feladatunknak azt tekintjük, hogy a hozzánk járó gyermekek fejlődését a gyermekek életkori és személyes adottságainak figyelembe vételével segítsük. Egy olyan életmód szemléletet igyekszünk átadni, amely az egészséges, sok mozgáson alapuló életmódot ugyanolyan fontosnak tartja, mint szellemi fejlődésüket.

Gyermek jogai:

- **Términimumhoz**
- **Ne legyen mindig tiszta és tökéletes**
- **Olyannak fogadják el, amilyen**
- **Ne bánjanak vele felelőtlenül**
- **Tisztában legyen lehetőségeivel**
- **Személyisége tiszteletben tartásához, emberi méltóságához**
- **Elismeréshez, dicsérethez**
- **Érzelmi biztonságához, bizalomhoz**
- **Kiteljesedéshez és felelősségvállaláshoz**
- **Sikerhez, hibázáshoz, bíráláshoz**
- **Alkotáshoz és feltaláláshoz, kísérletezéshez**
- **Kommunikációhoz, önkifejezéshez**
- **Esztétikai érzelmekhez**
- **Kérdéseihez választ kapjon, tudás megszerzéséhez**
- **Világ megértéséhez, környezetébe való beavatkozáshoz**

1. Óvodánk nevelési célja

Az óvodások nyugodt, élmény-gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, iskolaérettséghez szükséges testi, szociális, értelmi érettség kialakítása és fejlesztése a mozgás-gazdag életmód segítségével, illetve az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével. Programunk természetesnek veszi a gyerekek közötti különbségeket, különös tekintettel van az én fejlődésére, a hátrányok leküzdésére, a tehetség kibontakoztatására, az esélyegyenlőség biztosítására, a bölcsőde- óvoda-iskola közötti átmenet segítésére. **Óvodai nevelésünk célja:** a gyerekek egészséges, harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, sokféle tevékenységi lehetőség biztosításával, a gyerekek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlődési üteméhez, igényeihez, szükségleteihez igazodva.

Helyi nevelési programunk alapelvei:

- elsődlegesnek tartjuk a gyermekek egyéni megismerését, személyes igényeik, szükségleteik kielégítését
- a gyermekek személyiségfejlődését az életkornak megfelelően játékkal, mozgással, sokféle élményt, tapasztalatot nyújtó tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük
- a gyerekek egyéni sajátosságaira, érdeklődésére építjük képességeik fejlesztését
- nevelőmunkánk központi eleme az egyéni bánásmód és a gyerekek differenciált fejlesztése
- a gyerekek aktivitását és önállóságát ösztönözzük
- kiemelt figyelmet fordítunk az értelmi, a testi, a kommunikációs képességek és a szociális kompetenciák fejlesztésére
- rugalmas életszervezésünk biztosítja a gyermekek egyéni, kiscsoportos és csoportban történő tevékenykedését
- lehetőséget nyújtunk az önálló és az együttműködést kívánó tanulási szituációkra
- egységes gyermek megismerési program felhasználásával, rendszeresen figyelemmel kísérjük, követjük a gyermekek fejlődését a bölcsődébe lépéstől
- a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyerekek differenciált fejlesztését és a tehetségnevelést egyaránt fontosnak tartjuk
- *intézményünkben az inkluzív, befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesül*

Óvodánkban fő hangsúlyt kap a testi, lelki gondozás, az érzelmi biztonság és a szociális, önellátó, önérvényesítő szokásrendszer megalapozása. A gyermeki tevékenység szabadsága nemcsak alapelveként szolgál, hanem a sokoldalú fejlődés rendszerét is kiszélesíti.

Fokozott gonddal kísérjük figyelemmel az egyes gyermek személyiségfejlődését, így a nevelés programja optimálisan illeszkedik az egyén fejlődési üteméhez. Rugalmasan alkalmazható mind a hátrányos helyzetű, mind a tehetséges gyermekek nevelésében.

Intézményünk tudatosan felvállalja a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztését, a tanulási zavarok megelőzését.

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapozunk. A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek. A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk, így a testséma, lateralitás, térpercepció alakulását is.

Fejlesztőprogramunk fő elemei: mozgásfejlesztés, testséma-, észlelés-, verbális fejlesztés.

Testnevelés jellegű foglalkozások, frissítő mozgás során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a **testalkati deformitások megelőzésére**. /lábboltozat erősítése, tartásjavítás, gerinctorna /

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt. Ennek érdekében a gyermekek életkorának megfelelő optimális életritmus kialakítására törekszünk. Így a napirendben vannak rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek, melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, szabályozzák tevékenységeit, ritmust adnak napjának és mindezek kihatnak az élet folyamataira.

Az objektív valóság megismertetésével sok tapasztalási lehetőségen keresztül fejlesztjük a gyermekek képességeit, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az egyén fejlődési ütemét, melynek során kiemelt szerepet kapott a **környezeti nevelés**, a környezetvédő magatartás megalapozása. A **környezetvédelem** a környezet alakításával, a munkatevékenységgel szorosan összefüggő feladatokat tartalmazza. Lényegében a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, s megfelelő érzelmi viszonyulás kialakításának eredményeként a legnagyobb fokú tiszteletre nevel mind a természeti, mind a társadalmi környezettel szemben. Fontos nevelési feladatunk, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, ne rongálják, hanem gondozzák, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról. Programunk a rendszeres testmozgással, egészséges életmódra neveléssel új életformákra serkent, melyben a családi nevelést kívánjuk alapvetően segíteni, támogatni. Közvetlen célunk a természet megismertetése, a túrázás, a mozgás megszerettetése, a természetvédelmi szemlélet kialakítása valós tapasztalatokon, élményeken keresztül. Ezért olyan szokások és viselkedési formák kialakítását tartjuk legfőbb célunknak, amelyek meghatározóak a természeti és az ember által létrehozott környezet harmonikus kapcsolatának kialakításában. Mindezek megvalósításához hozzájárulnak a Zöld Napokhoz kapcsolódó programjaink is. A gyerekek számára jó lehetőséget biztosítanak a városban és a város környékén lévő erdők, mezők, vízpart, a kialakított tanösvények.

Úgy vezetjük el a gyermeket az iskola küszöbéig, hogy a gyermek új feladatokra felkészült, alkalmas legyen, s eközben boldog gyermekkorát megőrizhesse! Célunk olyan gyerekek nevelése, akik:

- rendelkeznek a testi, lelki, szociális érettség jeleivel
- énerősek, pozitív énképpel, önbizalommal rendelkeznek,
- elfogadóak, megegyezésre képesek, együttműködési, probléma-megoldási képességük fejlett,
- kommunikációjuk nyílt, viselkedésük természetes, helyzethez adekvát, önfegyelmeük fejlett,
- érdeklődésük széleskörű, belső motiváltságuk fejlett, önállóak, aktívan tevékenykedők,
- pozitív a viszonyuk a személyekhez, élőlényekhez, tárgyakhoz, tevékenységekhez, normákhoz, értékekhez.
- a másságot tiszteletben tartják
- készen állnak az iskolai élet és a tanító elfogadására

2. Az óvoda nevelési feladatai

A gyerekeknek egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak, a nevelés feladata ennek kielégítése.

- A **testi-lelki szükségletek** kielégítése az elsődleges, melyre az egyéni igények maximális tiszteletbetartásával kell lehetőséget adni és szükség szerint segítséget nyújtani, míg a gyerek erre önállóan nem képes. Az egészséges életmód alakítása a nevelés legfontosabb feladata. A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése az óvodapedagógus feladata.
- A gyerekek **védelem- és biztonságigényét** az óvónő állandó jelenlétével, gyerekre figyelésével, megszólíthatóságával, meleg, barátságos légkör teremtésével elégíti ki.
- A **mozgás, cselekvés, játék** a gyerekek számára szükséglet és létforma. Ennek megfelelően erre hosszú időt és optimális feltételeket /tér, eszköz, korlátozás- mentes légkör / kell biztosítani.
- A **beszéd, mese, képzelődés** szükségletével kapcsolatos feladat, a gyerekeket beszédre ösztönző, kötetlen légkör megteremtése. Az óvónő hallgassa meg a gyerekeket, és mindennap mondjon mesét.
- A **társak iránti igény** az egyéni fejlődéstől függően 4,5-5 éves korban jelentkezik. Tartsuk tiszteletben a gyerek társválasztását minden szituációban.
- A **gyermeki kíváncsiságra alapozott, tágran értelmezett tanulási igény** kielégítése és fenntartása a sokféle tevékenységben adódó problémahelyzetek, kereső-kutató próbálkozások lehetőségének biztosítása által történik.
- A **környezet megóvása, védelme , a környezet tudatos magatartás** kialakítása az óvodáskorban megalapozható

A gyerekek fejlődése nem egyforma, képességszintjük egyéni, sajátos fejlődési mintázatot mutat. Ahhoz, hogy tudjuk, mely területen kell fejlődni a gyerekeknek, meg kell őket ismerni. Az adott állapotból kell kiindulni a fejlesztésnél. A **képességfejlesztés az elsődleges**, a hangsúly a különböző módszerekkel történő **egyéni fejlesztés**en van.

Az **óvodai nevelésünk célja** az egész személyiség-és benne a pszichikus funkciók-fejlesztése, amelyek alkalmassá teszik a gyerekeket az alapkultúrtechnikák elsajátítására.

A valódi tudás az, amit a gyerek maga fejt meg és **cselekvésen** keresztül sajátítja el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több **tapasztalathoz** jusson, **élményeket** élhessen át, természetes kíváncsiságát kielégíthesse. A tanulás útja elsősorban a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás. A **játék** az óvodáskorú gyermek legegységesebb pszichikus szükséglete, legfőbb élményforrása, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

Az óvodáskor szenzitív időszak, amennyiben nem kapnak elég gyakorlási lehetőséget a különböző képességek, az idegrendszer nem kap kellő megerősítést a gyakorlás által, a képesség elvész vagy hiányosan alakul ki. A nevelő környezetnek lényeges szerepe van, mire ad több lehetőséget a gyerekeknek.

A képességfejlesztésnél azoknak a képességeknek a fejlesztése az elsődleges (értelmi, testi, kommunikációs, szociális), amelyek megalapozzák azokat kulcskompetenciákat, amelyek az **óvoda-iskola átmenetet** megkönnyítik és sikeres iskolai életet biztosíthatnak.

A gyerekek különbözőségéből adódóan az átlaghoz igazodó fejlesztési stílus helyett, a **gyerekek fejlettségéhez igazodó fejlesztési stratégia** lehet eredményes.

A nevelési, fejlesztési folyamatok megtervezésénél ezért szükséges a **több szinten és több úton elérhető célokat, feladatokat, módszertani elemeket alkalmazni** és a **gyerekek fejlődését nyomon követő rendszer** segítségével, ismeretükre építeni a fejlesztést.

Az **óvodában komplex nevelés folyik**, a nevelési területek elméletileg differenciáltak, a gyakorlatban egységet alkotnak.

Óvodai nevelésünk fontos célja, a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetencia érzés kialakítása, fenntartása.

3. Az óvodánk jellemző adatai

Óvodánk és környezete

Óvodánk az ötvenes években nagyméretű polgárlakásokból átalakított lakásóvoda volt. Az évek során az óvoda folyamatosan bővült egy- egy újabb lakás hozzácsatolásával és többszöri belső átalakítással. Az épületben működő intézmények megszűnése után hosszas előkészület eredményeként 1998. őszétől a belvárosi bérház teljes földszintjének és első emeletének átalakítása után egy épületben működik az óvoda. A bérház nagy alapterületű udvart zár körül (500 nm), amely a '90-es évek során szomszédos épületektől bérelt részzel egészült ki. Ez a terület nagy értékű óvodai berendezéssel és parkosítással minden szempontból megfelelő óvodakertté alakult.

A belvárosi óvodákhoz képest kiemelkedő méretű udvar, és a felújítás során megépült tornaszoba adta mozgáslehetőségeket kiegészíti a Bajza u. 47. sz. Általános Iskola tanuszodájának használati lehetősége. Ezek az adottságok kiváló lehetőséget nyújtanak arra, hogy a belvárosi bérházaiban élő gyermekek az óvodában megtalálják az egészség fenntartásához nélkülözhetetlen mozgásfeltételeket.

Óvodánk azonban nem kívánt egyoldalúan testnevelési, sport jellegű tevékenységet folytatni, a mozgást, fejlesztő pedagógiaként használja a szellemi és lelki fejlesztés céljára.

Az óvoda tárgyi feltételei

Az óvoda az előbbieken már említett nagy területű udvarral rendelkezik. Az udvar berendezése minden csoportnak biztosít megfelelő játszó helyet.

A 3-4 éves korúak számára kisméretű csúszda, mászóka és homokozó áll rendelkezésre. Betonozott terület szolgálja a rollerezést és biciklizést.

A 4-5 éves korúak számára különleges kerti játékok vannak, amelyek funkcióikban biztosítják az egyensúlyozó mozgást, a csúszdázást, mászást.

Rendelkezésünkre áll két homokozó és egy favár, valamint egy babaház is.

Az 5-6-7 évesek számára kötélfüggeszekedő, kötéllétrá, mászórúd, csúszda, mászóka, favonat, két homokozó és labdajátékokra szánt terület, valamint egy babaház.

Az udvar egyik sarkában fedett, nyitott oldalú építmény van. Tavaszi, őszi és téli időben védett udvarrészt biztosít.

Tornaszobánk fel van szerelve 20 gyerek számára bordásfallal, tornapadokkal, zsámolyokkal, ugrószekrényvel, gyűrűvel, mászókötéllal, különböző méretű labdákkal, karikákkal, babzsákkal, ugrókötelekkel, bójákkal, gyermek kosárlabda palánkkal, különböző méretű tornaszőnyegekkel és egyensúlyfejlesztő tölcserrel. Az ablakok és a világítótestek hálóval védettek.

Kézműves foglalkozás számára külön helyiség áll rendelkezésre, amelynek berendezése: kemence, asztalok, székek, vízvételi lehetőség.

Óvodánkban 7 csoportszoba van. Alapterületük különböző, így a csoportok létszáma is eltérő lehet 13 és 25 fő között. A csoportsobák közül 2 csoport új (földszint).5 csoport (emelet) felújított, jó állapotú. A csoportsobák közül egy szükségterem (1 csoport). A csoportsobákhoz tartozó gyermekek méreteihez igazodó öltözők és mosdók tágassága eltérő, de minden gyermek számára biztosított az öltözés és vetkőzés, valamint a mosdók használatának lehetősége.

Az óvoda rendelkezik könyvtárral, raktárral, és irodával. Az óvoda földszinti és emeleti része egymástól teljesen elkülönül, önállóan zárható, fűthető, mindegyik külön melegítő konyhával rendelkezik, csak a ház közös lépcsőháza köti össze. A ház második emeletén intézmény illetve lakók vannak.

A raktározás céljára az épület alatti pince egy része szolgál. Az emeleti részen orvosi-logopédusi szoba, a földszinten elkülönítő található.

Óvodánk – a program céljához rendelt – eszközrendszere

Óvodánk eszközellátottságát az elmúlt években folyamatosan fejlesztettük, jelenlegi programunk igényei szerint. Az óvoda eszközellátottsága az óvodai nevelésnek és az 1/1998. (VII. 24) OM rendelet 7. sz. mellékletének megfelel. Az óvoda kertjének és a tornaszobának az eszközellátottságát az 1.2 pontban részleteztük. A játékkellátottság minden csoport számára a gyerekek 40-50 %-ának biztosít egyidejű játszási lehetőséget. A játékok állapota megfelelő, de rendszeres karbantartást igényelnek. Az udvari és tornaszobai berendezés is folyamatos karbantartás mellett biztosítja a program igényeit. A következő 5 évben az eszközök minőségi cseréjével és mennyiségi fejlesztéssel a program végrehajtható.

Személyi feltételek

Óvodapedagógus	15 fő
Szakképzett dajka	7 fő
Pedagógiai asszisztens	2 fő
Takarító	1 fő
Fűtő, udvaros	1-1 fő félállású
Óvodatitkár	1 fő
Konyhai dolgozó	1 fő

Az óvodapedagógusok főiskolai illetve felsőfokú végzettséggel rendelkeznek szakvizsgával 5fő rendelkezik.

A nevelőmunkát segítő mozgásfejlesztő tanfolyami végzettséggel valamennyi pedagógus rendelkezik.

A programunk bevezetéséhez az alapvető szakmai feltételek adottak, de továbbképzés keretében minden pedagógusunknak meg kell szerezni a Fejlesztő Pedagógus Tanúsítványt vagy Oklevelet. Programunk összeállításában a szaktanácsadók véleményét és segítségét is igénybe vettük.

Óvodánkat 6-8 főből álló középkorú 10-15 éve az óvodában dolgozómag tartja össze és határozza meg. Hozzájuk csatlakozó fiatalok folyamatosan belenőnek a nevelőtestületbe. A nevelőtestületet stabilitás jellemzi, amit a középkorú óvodapedagógusok tudatos utánpótlás- nevelése tart fenn.

A jelenlegi programunkra készülés jegyében 3 éve fejlesztő pedagógiai munkaközösség működik az óvodában 6 fő részvételével. Éves program alapján folyik a munkaközösségben a pedagógiai munka, amelybe szakmai bemutatókkal az óvoda érdeklődő pedagógusait is bevonják.

Az óvónő párok kialakításában alapvető szempont, hogy egy csoportot ugyanaz az óvónői pár vigyen végig, kiscsoporttól nagycsoportig. Ezt a feltételt nem mindig lehet teljesíteni. Ugyancsak általános szempont, hogy az óvónői párba egy tapasztaltabb és egy fiatalabb óvodapedagógus kerüljön.

Az óvoda teljes nyitva tartása alatt a gyermekekkel óvodapedagógus foglalkozik. A szükséges óvónői jelenlétet rugalmas munkakezdéssel tudjuk biztosítani, melynek beosztása biztosítja az előírt átfedési időt és az óvodán kívüli programokhoz szükséges nevelői létszámot.

Az óvónői párokhoz minden csoportnál kapcsolódik egy dajka, akinek az óvónőkkel és a gyerekekkel folyamatos, állandó nevelési kapcsolata van, amelyet az óvónők irányítanak.

4. Az óvodai nevelés általános feladatai

Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyerekek egészséges életvitel igényének kialakítása és testi fejlődésük elősegítése.

Feladatok:

- a gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges környezet biztosítása,
- a gyerekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése,
- az egészséges életmód, gondozás, egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.

A gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő **környezet**. Ennek kialakításánál alapvetően fontos a környezet /levegő, víz, eszközök / tisztasága, a színek harmóniája, a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a zajmentesség, fényviszonyok, a tevékenységekhez megfelelő hely és eszközök biztosítása.

Az **óvoda udvara** minden évszakban a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. Akkor tölti be funkcióját, ha a gyerekek sok időt töltenek kint.

Az udvar tagolása (nagy összefüggő tér, kuckók) és burkolása (gumis, homokos) a különböző tevékenységek igénye szerint célszerű.

A mászóakák, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyerekeket. Jó idő esetén az eszközök kipakolásával lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyerekek egész napjukat a szabadban tölthessék (étkezés, játék, ...)

A nap káros sugaraitól a fák, napfogók és napernyők védik a gyerekeket. Sok növény nem csak díszíti a környezetet, hanem segíti a levegőben lévő por megszűrését is.

Az óvodakertben gyümölcsök, zöldségfélék, virágok termesztésére van lehetőség.

Célja: a gyermekek egészséges életmód igényének kialakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Feladat:

- Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés, illetve az egészséges életmód szokásainak kialakítása.
- Az óvoda és a család gondozási szokásainak összehangolása, amely segíti a szokások elmélyítését.
- Higiénikus, esztétikus, kulturált étkezési szokások kialakítása. Folyadékszükségletük kielégítése egész nap folyamán.
- Megteremtjük a feltételeket a bőrápoláshoz, fogmosáshoz, fésülködéshez, orrfújáshoz, WC használathoz , hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhessék ezeket a teendőket.
- Programunkban és a napirendünkben biztosítjuk a megfelelő időt, helyet a mozgásra. Naponta egyszer, megfelelő időjárás esetén kétszer a szabadban tartózkodhatnak a gyerekek. Hetirendben szabályozott módon használjuk a tornatermet. Mozgásigényük kielégítésére kirándulásokat, sétákat, programokat szervezünk.
- Biztosítjuk a gyermekek nyugodt alvásigényének feltételeit.
- Az időjárásnak megfelelő öltözködés kialakítása: legyen praktikus, réteges, és tiszta.
- Szeretnénk elérni, hogy törekedjenek a szépre, ügyeljenek külsejükre, igyekezzenek rendet tartani.

Az egészséges életmódra nevelés eredménye az óvodáskor végén:

1. A gyermekek önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, higiénikusan használják a WC-t.
2. A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, sajátjukat használják, és helyre teszik.
3. Zsebkendőt önállóan használnak köhögéskor, tüsszentéskor.
4. Önállóan étkeznek, önállóan szednek, önállóan töltenek folyadékot és isznak, készségszinten használják az evőeszközöket (kanál, villa, kés).
5. Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek, asztalnál kulturáltan viselkednek.
6. Teljesen önállóan öltöznek, ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik, ruhájukat felakasztják, összehajtva polcra rakják.
7. Környezetükben igyekeznek rendet tartani, ügyelnek külsőjükre, törekednek a szépre.

Érzelmi nevelés és szocializáció

A nevelés célja: kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyerekek nevelése, azoknak a képességeknek, tulajdonságoknak a fejlődését elősegítve, amelyek alkalmassá teszi őket, hogy önkifejező és önérvényesítési törekvéseiket összehangolják a közösségi élet normáival.

Feladatok:

- befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése,
- a gyerekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósítása,
- pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése /óvónő-gyermek, gyermek-gyermek /,
- segíteni a gyermekek érzelmi és kommunikációs intelligenciájának fejlődését,
- a közösségi élet szokásainak kialakítása,
- eltérő életmód, kultúra, szokásrendszer kölcsönös elfogadása.

A befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtésében az óvodai környezet, a felnőttek külső megjelenésén kívül, az óvónő /a felnőttek / személyiségének van a legnagyobb szerepe.

A „csalogató” óvodai környezet világos, színes, játékos, barátságos. A gyerekeket riasztó hangok /hangos felnőtt beszéd, erős zajok / kiküszöbölése minden óvodában dolgozó felnőtt feladata. A felnőttek viselkedésében legyen természetes a halk beszéd, a lassú, nyugodt mozgás, a puha eszközhasználat. A fehér köpeny helyett, természetes, esztétikus, kényelmes ruházatot viseljenek. Minden felnőtt gyerekek felé forduló legyen, udvarias, kedves, segítőkész. A gyermeki én tisztelete kell, hogy érvényesüljön a felnőttek megnyilvánulásaiban. Az otthonosság alakításához tartozik, hogy a gyerekek saját eszközeinek külön helye van.

A csoportban a gyerekek szabadon mozoghatnak, tevékenységeiket belső motiváltságuk alapján választhatják. Az óvónő a gyerekek önállóságát, kompetenciáját támogatja, a „teheted”, „képes vagy rá” biztató reagálásaival. Az óvónő állandó jelenlétével, gyerekek felé való nyitottságával, segítőkészségével biztonságot nyújt.

A gyerekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának sikerességében az előkészítésnek nagy szerepe van.

Az óvónők a nagyobb gyerekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal, segítőkészen fogadják a kicsiket.

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyereknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen.

Az óvodai befogadás időszakában a gyerekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására. Ebben az időszakban mindhárom felnőtt

jelen van. Az óvónő érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyerek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyerekek a szülőkkel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyerekek biztonságérzetének alakulására.

A gyerekek testközelség illetve – távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A gyerekek folyamatosan ismerkednek a csoport szokásaival, ezek elfogadásához az egyénileg szükséges időt meg kell adni. Semmi nem erőltethető.

Az osztatlan csoportjainkban a nagyobb gyerekek sokat segíthetnek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvónő legfontosabb feladata befogadás idején a gyerekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a jó óvónő-gyerek kapcsolat alapozhatja meg. Az óvónő-gyerek kapcsolat a mindennapi szituációk személyes perceiben alakulnak elsősorban. Az óvónő kerüljön minden gyerekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.

Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyerek érzelem vezérelt, én fejlődésének sajátossága az én központúság, felnőtthöz való ragaszkodása erős, társ iránti igénye csak 4,5-5 éves korban alakul ki.

Segíti az óvónő-gyerek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együtt játszás igényének kielégítése. Az óvónő ismerje meg a gyerekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízjon bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket. Az óvónő modell a társas viselkedés szempontjából. A gyerekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk /szimpátia, barátság /, együttműködésük és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához. A társ bemérési pont, az önismeretet és az önértékelést segíti.

A társas együttlét szituációiban tanulják meg az egymás felé fordulást, a másság elfogadását, a segítséget, a szeretetet. Az óvónő minden helyzetben erősítse a gyerek barát választását.

A gyerekek érzelmi és kommunikációs intelligenciájának fejlődését akkor segítheti az óvónő eredményesen, ha sokféle életteli, természetes kapcsolatteremtés alakul a csoportban, melyben a gyerekek önállóan, vagy együttműködve, de kényszer nélkül vesznek részt.

Az óvónő tartsa tiszteletben a gyerek érzelmeit, ezeket nem elfojtani kell, hanem megtanítani, hogyan kontrollálhatja indulatait. A csendes, nyugodt, érthető óvónői viselkedés jó mintát nyújt.

A mindennapok természetes szituációiban és az óvónő által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzelem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.

Az óvónő kommunikációs intelligenciájának mutatói a jó beszéd példát adó /artikuláció /, választékos beszéd és a hitelesség /metakommunikáció /. Az óvónő legnehezebb feladata, hogy az éntudat, önérvényesítés és a szociális érzékenység alakulását megfelelő összhangban segítse. A gyerekek között az önérdek és a társ érdekének ütközése miatt gyakran alakulnak ki probléma -, konfliktushelyzetek. Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyerekek olyan én érvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társak igényeit is figyelembe veszi. Konfliktus esetén az óvónő ne vegye el a felelősséget a gyerektől a megoldás átvállalásával.

Az óvónő kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyerekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyerekek megtalálják a saját megoldásukat. Az óvónő és a gyerekek együtt keressék az alku – csere – kompromisszum sokféle, helyzethez adekvát módját.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó **szokások** alakulásától. Csak kevés és fontos szabály legyen a csoportban. Ezek elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyerekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyerekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelní. Az óvónő természetes módon fejezze ki örömet, elismerését a gyerek felé, ha kell, bíztassa, segítse. Cél a belső kontroll erősítése a gyerekekben, ez pedig bizalommal, biztatással, az önállóság, autonómia, kompetencia támogatásával alakítható.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítség a társaknak, a kisebbeknek, örömszerzés, vigasztalás, együttérzés.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyerekek modellálják a közösségi szokásokat a kisebbeknek. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása hozzájárul a gyerekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Ilyenek: születésnapok megünneplése, betegek meglátogatása, séta a kisebbekkel, az óvoda közös programjai, közös ünnepek, ovi bábszínház és a nyitott napok.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek szívesen járnak óvodába.
- A közösségben bátran vállalnak feladatot, siker orientáltak.
- A tevékenységekben képesek felnőttekkel és társaikkal kapcsolatot teremteni, együttműködni, segítséget nyújtani.
- Mások érzelmeit felismerik, saját érzelmeiket kontrollálni tudják.
- A gyerekek között kevés a konfliktus. Konfliktus helyzetben nem az agresszív megoldásra törekednek.
- Egymás igényeit, a másságot képesek tolerálni.
- Konfliktus helyzetekben képesek együttműködve mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.
- A közösségi élet szokásai természetessé váltak számukra.

5. Anyanyelvi – kommunikációs és értelmi nevelés

Cél: A 3-6 éves gyermekek beszédészlelésének, beszédmegértésének fejlesztése, változatos módszerekkel, anyanyelvi játékokkal, különböző tevékenységformákkal, spontán beszédhelyzetekkel beszédaktivitásuk fokozása, nyelvi és kommunikációs képességeik kibontakoztatása az iskolára való alkalmasság követelményeinek megfelelően.

Fő feladata:

- képessé tenni a gyerekeket a feljük áramló verbális és metakommunikációs információk
- befogadására, megértésére.
- Képessé tenni őket arra, hogy saját érzelmeiket, gondolataikat szóban pontosan és hatásosan ki tudják fejezni és eközben a beszédhelyzethez és a kommunikációs partnerhez is, igazodni tudjanak. A testület és a nevelőközösség **egyediségét, sajátosságát.** a gyermekszereteten túl a gyermekek **egyéni fejlődéséért való küzdelem, a gondos figyelem** a mutatja.

Példamutató kommunikációjával, mintát ad, segíti a szociális kompetenciák fejlődését.

Az érzelmi nevelés szempontjából óvónőink és az óvoda valamennyi dolgozója fokozottan ügyelnek a nonverbális kommunikációs jelek közvetítésére. Arról van szó, hogy mozdulataik, gesztusaik, mimikájuk szorosan követi mondanivalójukat, ezáltal szavaik érzelmi hitele erősödik. Egyensúlyba kerül az, amit mond, az, ahogy mondja.

A nevelőmunkába szoros **együtműködésre törekzenek az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítők kiemelten a dajkák.**

A nevelés érdekében az óvodapedagógus figyel az azonosságokra és a különbségekre, a gyermek jelzéseinek, viselkedésének követésére és az információk értékelésére.

Az óvónő törekszik az egyéni érdeklődésnek megfelelő játékfeltételek, játékmotiváció megteremtésére.

A konfliktushelyzetekben a gyermekek bevonásával történik a szabályalkotás.

Prioritásként jelenik meg a gyermekek eltérő szociális szükségleteinek kielégítése, az egyénekre irányuló kommunikáció, a gyermekek érzelmi kötődéseinek erősítése, formálása, közvetlen segítségadás a társtalan, nehezen beilleszkedő gyermekek esetében.

A modellnyújtás az óvoda minden dolgozójára érvényes. A velünk dolgozó dajkák munkája során is érvényesül.

Az anyanyelvi –kommunikációs nevelés általános feladata.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés érvényesítése a nevelés egész folyamatában különös tekintettel:

1. a gyermek beszédkedvének fenntartására,
2. a gyermek közléseinek meghallgatására,
3. a gyermeki kérdések érvényesülésére,
4. a válaszok igénylésére,
5. az intellektuális érzelmek és képességek alakítására:
 - meghitt beszélgetésekkel,
 - az érzelmeket, gondolatokat kifejező szavakkal, mondatokkal, metakommunikatív eszközökkel.

Óvodai anyanyelvi nevelésünk fontos feladata az életkori beszédhibák kialakulásának megelőzése, felismerése, korrekciója, az élettani beszédhibák javítása a szakemberrel való együttműködés alapján.

A felsorolt feladatok a kommunikációs képességfejlesztés, a beszéd, a nyelvhasználat folyamatos, a fokozatosság elvét követő fejlesztése, tökéletesítése, gazdagítása közben valósulnak meg.

Kimenet óvoda végére:

1. A fejlődés eredményeként a gyermekek figyelmesen hallgassák meg a felnőttek, és a gyermekek közléseit.
2. Értsék meg a környezetükben élők verbális és metakommunikációs jelzéseit.
3. Ejtsék tisztán a magán és mássalhangzókat.
4. Beszéljenek érthetően, folyamatosan kommunikáljanak.
5. Gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthetően tudják kifejezni életkoruknak megfelelően.
6. Minden szófajt használjanak a beszédben, alkossanak változatos mondat szerkezeteket, mondatfajtaikat.

Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés módszerei

A korszerű anyanyelvi és kommunikációs képességfejlesztésben számtalan módszer, módszeregyüttes alkalmazható.

A modern pedagógia elmélete hangoztatja, hogy nincs univerzális módszer. A módszerek, módszeres eljárások megválasztásának lehetőségeit sokféle összetevő határozza meg (pl. **gyermek életkora, fejlettségi (érési) szintje**, a fejlesztés tartalma, a hely, stb.)

Mesemondás (mesereprodukció) formái

A gyermek önálló mesemondása

1. folyamatos beszédre nevel
2. ösztönöz a választékosabb kifejezések megválasztására
3. beszédbátorságot ad
4. feloldja a beszédgátlást

Az óvónő által megkezdett mese folytatása

A mese befejezése

A gyermek saját vers-és mesealkotása mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása

A drámajáték és dramatizálás

Három négyéves kortól a gyermek érési folyamataihoz igazodva különböző készségfejlesztő gyakorlatokat kell végezniük, pl. (koncentráló, figyelem, memória, kommunikációt fejlesztő játékokat)

1. Kapcsolatteremtő játékok
2. lazító gyakorlatok
3. koncentrációs gyakorlatok (mozgás, látás, hallás)
4. érzékelő gyakorlatok (térérzékelő, tapintó, szag- és ízérzékelő gyakorlat)
5. verses, énekes, szöveges, ritmusjátékok, népi gyermekjátékok
6. mimes-szöveges improvizatív gyakorlatok

Mesedramatizálás:

Feloldja a szerény kommunikációs készségekkel rendelkező gyermekek gátlásait, szorongásait.

Közvetlen beszédre ösztönöz, utánzásra késztet.

Megtanulják az összmunkát, az egymásra figyelmet, az egymáshoz való alkalmazkodást

A bábjáték

Az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlesztésének hatásos eredményes módszere:

- az óvodapedagógus
- és a gyermekek bábjátéka

A felnőtt bábjátéknak igényes beszédbeli megfogalmazásából a gyermek megtanulja

- az új szavakat
- az új fogalmakat
- a tiszta hangképzést, helyes artikulációt
- a kommunikációs helyzeteket, interperszonális kapcsolatokat

A gyermek bábjátéka során megtanulja:

2. gondolatait, érzelmeit, verbálisan kifejezni, ítéleteit megfogalmazni
3. hanggal, mozgással konkretizálni,

A gyermeki bábjáték fejleszti a gyermek

1. szem –kéz koordinációját
2. finommotorikáját
3. látási hallási mozgásos észlelését
4. térpercepcióját

A gyermekeket a bábozásra is meg kell tanítanunk. Meg kell őket ismertetni a bábmozgatás megoldásaival, a bábkészítéssel. A kisebbek esetében helyes a takarás nélküli bábozás, mert így tanulják meg az óvodapedagógustól a bábmozgatás technikáját.

Képekhez kapcsolódó anyanyelvi nevelési módszerek

A különböző módszerek és anyanyelvi játékok mellett a három –hétéves korú gyermekek beszédének, nyelvhasználatának fejlesztésében, a beszédhibák kompenzálásában eredményesen felhasználhatók a képek.

a, A képeskönyvek képeinek nézegetése

Az óvónő a nap folyamán bármely időpontban bekapcsolódhat a képeskönyv – nézegetésbe, és a képekhez kapcsolódva dialógust kezdeményezhet a gyerekekkel. Ekkor meggyőződhet a gyermek beszédképességének fejlettségéről is.

b, A képolvasás

A képolvasás nagyon jól harmonizál a három –hétéves gyermekek érési folyamataival.

A gyermeki szemléletet a szinkretizmus és a pointilizmus jellemzi a képolvasáskor.

A képeskönyv, illetve a képek kiválasztásakor mindig tartjuk szem előtt a gyermek életkori sajátosságait, érdeklődési körét és élményeit.

A négyéves korhoz közelítve jó, ha meg tudják nevezni a feltűnően kiemelt cselekményt: eszik, fekszik, fut, nevet, épít stb. A személyeket ábrázoló képekről mondják meg azt is, hogy ki az ábrázolt személy, fiú, lány, bácsi, néni, stb.

Kezdetben válasszunk egytárgyú képeket, majd kevés szereplőjű, egyszerű cselekményűeket.

A négy-ötéves korúak esetében a képen ábrázolt esemény már mozgalmassabb, a szereplő személyek, tárgyak száma is több lehet, sok részlettel. Ebben a korban már egyre több részletet meg tudnak figyelni, észreveszik a képen ábrázolt személyek és tárgyak közötti kapcsolatot, összefüggéseket.

Az öt – hétéves gyermekek feladata képolvasáskor:

- 3 a képen ábrázolt cselekmény „leolvasása”
- 4 a tárgyak –személyek közötti kapcsolatok, összefüggések, a feltehető előzmények megfogalmazása,
- 5 következtetések levonása
- 6 kevesebb kérdés alapján, vagy a nélkül a látottak elbeszélése
- 7 mesék mondása a kép vagy a képsorozat alapján
- 8 a relációszókinccs alkalmazása
- 9 több összefüggő kép (képsorozat) alapján az események egymásutánjának összefüggő elmondása.

A képes kártyák, képes kockák, képkirakók, képes tesztlapok játékos felhasználása a beszéd és kommunikációs képességek fejlesztésében, a gyermekek tanulási, ismeretszerzési folyamatában jelentősek.

A különböző kártyajátékok szabályai a gyermekektől nyelvi-kommunikációs feladatok megoldását kívánja meg. Segítik az aktuális mondat szerkesztési feladatok megoldását, bővítik a szókinccset, fejlesztik az értelmi képességeket.

Az anyanyelvi fejlesztő játékok

Az anyanyelvi játékok felhasználásának célja, hogy játékos formában, élményeket szerezve ismerjék meg anyanyelvüket, fejlődjön beszédészlelésük, beszédmegértésük, és beszédprodukciójuk.

Az anyanyelvi játékok minden esetben szabályjátékok.

A megfelelő anyanyelvi fejlesztő játékot az óvónő tudatosan választja meg, kialakítja a játékfeltételeket, biztosítja az eszközöket, kezdeményezője és direkt vagy indirekt irányítója a játéktevékenységnek.

Célszerű már kiscsoportos korban játszani az anyanyelvi játékok egyszerű formáit, s ezekre építve fokozatosan egyre nehezebb játékokat válogatni.

Hallásfejlesztő játékok

E játékok célja érdekes, figyelemfelkeltő zörejek, hangok felismerése, megnevezése, differenciálása, a hallás és a beszédhallás sokoldalú fejlesztése.

Légzőgyakorlatok

A légzőgyakorlatok célja a vegyes (rekesz és mellkasi) légzés elsajátítása, automatizálása

Hangadással összekötött légző gyakorlatok.

Fúvó és szívógyakorlatok

A beszédszervek ügyesítésére szolgáló játékok

1. arc és ajakgyakorlatok
2. nyelvgyakorlatok

A fonémahallást fejlesztő játékok

- mássalhangzókkal végzett gyakorlatok
- játékok a magánhangzók ejtésének gyakorlására

A mondatfonetikai eszközök használatának gyakorlása

- hangerőváltási gyakorlatok
- ritmusgyakorlatok

Nem verbális kommunikációs játékok

Szókincsgyarapító játékok

Mondat- és szövegalkotást fejlesztő anyanyelvi játékok

A nyelvi –kommunikációs nevelés folyamata

Az Országos Alapprogram meghatározása:

„Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósuló feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. „

Anyanyelvi nevelésünk magába foglalja nyelv szeretetére, megbecsülésére, nevelést is.

A nyelvi- kommunikációs képességek fejlesztésének folyamatát, sok szempontot figyelembe véve terveznünk kell, a korszerű óvodapedagógia kívánalmainak megfelelően

Pedagógusi feladatok többek között:

- meg kell ismernünk a gyermekek eltérő fejlődési (érési) folyamatának jellemzőit, a szociális feltételeket, mint a beszédfejlődés meghatározóit.

-a beszéd szint –mérések adataiból kiindulva kell megválasztanunk anyanyelvi nevelésünk hatásos, beszédre készítető, a közösségre és egyénre szabott módszereinket, módszeres eljárásainkat, anyanyelvi játékokat

Tudnunk kell, hogy a beszédészlelés, a beszédmegértés, a beszédprodukció, a nyelvi – kommunikációs készség mely területeit kívánjuk hangsúlyozottabbá tenni, milyen metodikai megoldással (pl. a mesemondáshoz milyen módszertani lehetőséggel kívánunk élni, a bábozás, a dramatikus játék, a dramatizálás módszerét kívánjuk-e alkalmazni)

Meg kell terveznünk, hogy a gyakorlandó nyelvi-kommunikációs tartalmat mely tevékenységhez kívánjuk kapcsolni (pl. szabadidő, irodalom, ének-zene, környezeti nevelés, gondozó munka stb.)

Terveinkben konkrétan meg kell határozni, hogy mit mivel, hogyan, milyen tevékenységhez kapcsolva kívánunk gyakorolni.

Tervünknek tükröznie kell a gyermekek életkori sajátosságaihoz, a feladatok tartalmát tekintve a fokozatosság elvéhez igazodó szemléletmódunkat.

Egy- egy alkalommal a legváltozatosabb módszerkombinációkat, anyanyelvi-és egyéb fejlesztő játékokat kell alkalmaznunk, hogy minél sokoldalúbban tudjunk eleget tenni az anyanyelvi nevelés cél – és feladatrendszerének, a játékosság elvének.

Terveinkben azt is meg kell jelölnünk, hogy a tartalmi összetevőket milyen módszerrel (pl. Mi van a zsákban?) kívánjuk fejleszteni, és hogy milyen várható spontán szituációhoz, vagy milyen óvodai tevékenységhez kapcsolódva szeretnénk alkalmazni.

6. Az óvoda csoportszerkezete

A hét csoport általában azonos létszámú kis-, közép- és nagycsoportokat eredményez, ahol egy-egy csoportot egy óvónői pár és dajka visz végig. A vegyes csoportszerkezetet folyamatosan vezettük be óvodánkba.

Az udvaron jelentős tere nyílik a csoportközi kapcsolatoknak, amit az óvónők támogatnak. Az óvoda hagyományait, adottságait, a környezet igényeit és lehetőségeit vettük figyelembe elsősorban a csoportszerkezet kialakításánál. Óvodánkban azonos **életkor szerint szerveződő csoportok és vegyes életkorú csoportok szervezése is indokolt.**

Programunk a csoportok szervezeti kereteitől függetlenül eredményesen megvalósítható, hisz alapelve a gyerekek közötti különbség természetes elfogadása, az egyéni bánásmód alkalmazása. Az óvónő feladata, hogy a szervezeti keretek esetleges hátrányait oldja, előnyeit pedig kiaknázza a gyermekek nevelése szempontjából.

Különös odafigyelést igényel:

Életkor szerinti csoportoknál:

- a csoportok feltételeinek évenkénti és folyamatos alakítása a gyerekek változó igényeihez,
- az életkor miatt szükséges csoportváltások zökkenőmentességének biztosítása /gyerek, szülő megfelelő előkészítése a változásra, fogadásuk az új csoportban /,

Vegyes életkorú csoportnál:

- a feltételek megfelelő alakítása az eltérő életkorból adódó igényeket figyelembe véve,
- a különböző életkorból adódó igények, szükségletek optimális összehangolása.

7. Az óvodai élet megszervezése

A jó **napirend** feltétele a gyerekek nyugodt óvodai életének és optimális életritmusuk kialakulásának. A napirendet az óvodapedagógusok dolgozzák ki, figyelembe véve a gyerekek életkori – és egyéni sajátosságait valamint az évszakok jellegzetességeit. A napirend *állandó elemei* /étkezés, pihenés / biztonságot és eligazodási támpontot adnak a gyerekeknek.

A *rugalmas elemek* biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés, amely

- megfelelő időt biztosít a gyerekek számára a különböző tevékenységekhez, hosszú időt ad a játékhoz és a mozgáshoz,
- lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására,
- az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására /pihenés, gondozási tevékenységek, .../,
- az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.

Napirend javaslat:

időtartam

tevékenység

6 – 9 Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés)

Szabadjáték, párhuzamosan végezhető tevékenység a gyermekek érkezéséig

9-10 Szabadjáték, párhuzamosan tervezett játékba integrált differenciált tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban.

Tevékenységekbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése, tevékenységekben megvalósuló tanulás:

- Verselés, mesélés
- Ének zene, énekes játék, gyermektánc;
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka;
- Mozgás
- A külső világ tevékeny megismerése- Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése

Mindennapos frissítő mozgás vagy tervszerűen kötött mozgás (teremben vagy a szabadban)

10 - 12, 30 Gondozási tevékenység. Ismerkedés a környező világgal, megfigyelések végzése spontán és szervezett formában. Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn

12,00 - 13,30 Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés)

13,30 - 16 mindennapi mese, pihenés, játék, játékba integrált differenciált tevékenység, gondozási feladatok

16 –18 Szabadjáték, párhuzamosan végezhető tevékenység a szülők érkezéséig

A szülők minden tanév elején tájékoztatást kapnak írásban is a napirendről, a tájékoztatás szerves része, hogy tudják, beérkezésük s óvodából való elmenetelük mikor nem zavarja a csoportok életét, és aktívan segíthessék gyermekük játékszükségletének kielégítését.

Június 1. és augusztus 31. közötti időszakban a *nyári napirend* szerint szervezzük a gyerekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyerekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik. Tevékenységi lehetőségeik bővülnek, pl.: a pancsolás lehetőségével.

A **hetirendben** a tevékenységek naphoz kötötten jelennek meg. Az óvónők a játék során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyerekek fejlődését, kezdeményeznek, teremtenek lehetőséget a különböző fejlesztési lehetőségek megvalósítására / egyéni, mikrocsoportos, csoportos helyzetekben /.A hetirend az óvodai tevékenységek ciklikus ismétlődése. A heti rend kialakításánál a pedagógusok figyelembe veszik a gyermekek terhelhetőségét, egyéb szabadon választott tevékenységek időpontját.

Hangsúlyozzuk, hogy a mozgás a mozgásfejlesztés az óvodai nap során mind a teremben, mind a kertben spontán módon folyamatosan szerveződhet, ugyanakkor kötött eleme sem nélkülözhető **a fejlesztési célok eléréséhez.**

Az egyéni fejlesztéshez az óvodapedagógusok átfedési ideje ad lehetőséget, amelynek hatékony kihasználása a két óvónő összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

Az óvoda szakmai dokumentumai:

Az óvoda szakmai dokumentumai, a nevelőmunka tervezésével, a nevelési program megvalósításával a gyerekek fejlődésével kapcsolatos információk rögzítésére szolgálnak.

Óvodai csoportnapló tartalma:

- a gyermekcsoport napi és heti rendje
- a csoport nevelési terve és értékelése
- az óvoda programtervével összehangolt eseményterv
- heti tevékenységek
- a gyermekcsoporttal kapcsolatos feljegyzések

Személyiséglap tartalma:

- a gyermek anamnézis adatai
- „első nap az óvodában” megfigyelési lap
- a gyerekekkel kapcsolatos megfigyelések feljegyzései
- fejlettségmérő lap
- egyéni fejlesztési terv

Az óvodai nevelés tervezése

A pedagógusok féléves nevelési tervükben fogalmazzák meg azokat a célokat, melyeket megpróbálnak a nevelési év során megvalósítani. A nevelési terv követi a pedagógiai programunk felépítését, tartalmát, megjeleníti a pedagógusok, pedagógiai munkát közvetlenül segítők, és a gyermekek feladatait is a célok eléréséhez. A nevelési tervek értékelése fél évenként történik.

A játékba integrált differenciált tevékenységek tervezése négy hetes tematikus tervben történik. A négy hét fő témája mindig egy mese, mely köré épül a többi tevékenység témája. A heti tervezésnél megjelenik a cél és feladat rendszer, a kiemelt fejlesztési területek, a tevékenységek során megjelenő módszerek és eszközök.

Programunk stratégiai célként a képességek, készségek fejlesztését fogalmazza meg, ennek rendeljük alá tevékenységek rendszerét is, továbbá alapozunk magának a tevékenységnek a motivációs erejére is.

Minden gyerek nyitott a mesehallgatásra, a zenei élmények fogadására, a mozgásra, a játék ereje és végtelen eszköztára segít a képességfejlesztési célok megvalósulásában.

Egyéni fejlődés megismerése és egyéni fejlesztés meghatározása (mérés, értékelés)

Az egyéni fejlesztés nevelési céljaink között kiemelkedő. Ehhez szorosan kapcsolódik az a **követő rendszer**, amely segíti a fejlesztési célok meghatározását, egyben a pedagógiai célok kitűzését is.

A rendszer alapja az egyéni fejlettségmérő és fejlődést meghatározó lap, mely Porkolábné Balogh Katalin munkáján alapszik. Ez a típusú mérőeszközt a munkaközösség dolgozta ki, melybe 3 havonta kerül bejegyzés. Az egyéni lapok különös jelentőséggel bírnak a fokozott egyéni gondoskodást igénylő gyermekeknél a sajátos nevelési igényű gyermekeknél illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél. **Esetükben rövidebb fejlesztési szakaszokra terveznek az óvónók, illetve az elért eredmények meghatározásában és a feladatok kitűzésében részt vesznek a közreműködő szakemberek is.**

Az egyéni lap szempontrendszere átöleli a teljes személyiség jellemzőket, testi, szociális és értelmi képességek szintjén, és a különböző al-szempontok segítségével képet ad a gyermek aktuális fejlettségi szintjéről. **Folyamatosan vezetjük az óvodába lépéstől az iskolába lépésig.**

A lapok töltése folyamatos megfigyelésen alapszik, **évente két alkalommal összesítésre kerül.** A megállapítások alapján készülnek el az egyéni fejlesztési tervek. **Ez mind a kompenzáció, mind a tehetséggondozás esetében így történik.**

Az egyéni lapok óvodába lépéstől, iskolába lépésig valamennyi gyermekről elkészülnek, fontos **támpontjai a szülői tájékoztatásnak**, az eredmények csoportszintű, illetve intézményszintű kimutatása része a **pedagógiai munka értékelésének.**

8. Az óvodai élet tevékenységi formái

Játék

A játék a gyermek legfőbb tevékenységi formája, természetes gyermeki megnyilvánulás. Jellemzi az önkéntesség, a spontaneitás, az örömlény, az aktivitás és a variabilitás.

A játék szabadsága nem jelenti a gyermek magárahagyatottságát, a nevelés a folyamatokat befolyásoló szerepe tudatos tevékenység. **A gyermekek közös élményeinek gazdagítása, az élmények forrásainak tervezése, a szocializáció segítése, az érzelmek a szokások a magatartásmódok formálása, a kultúra közvetítése, a kevésbé önálló, élményszegény gyermekek játékanak fejlesztése, az óvodai nevelés felvállalt funkcióinak érvényesítését jelentik. Az óvónó feladata a játékba való bekapcsolódás a gyermek igényei szerint.**

A játék semmi mással nem helyettesíthető magáért a tevékenység örömeért végzett, önként választott gyermeki tevékenység, önkifejezési forma, mely a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű.

A kicsi első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd a későbbiekben, amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítást.

A gyermekjátékban, játék által, játékosan történő fejlesztésének meghatározója az óvónó személye, beállítottsága, a játékhoz való viszonya, játszani tudása, játék szeretete.

A játékban fejlődnek az óvodáskorú gyermek pszichikus folyamatai, a személyiség legjellemzőbb vonásai, valamint a fejlődés magasabb szintjét elősegítő sajátosságok. A játékból újabb tevékenységi formák alakulnak ki, válnak önállóvá, ha meg vannak hozzá a kedvező feltételek.

A játéktevékenység célja, hogy a gyermek egyéni vágyai, ötletei a sokféle játéktevékenység során kibontakozhassanak. Játék közben a gyerekek sok tapasztalatot, élményt szerezzenek, megalapozódjanak képességeik, alakuljon magatartásuk, fejlődjön kreativitásuk.

Feladatok:

- a játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása,
- az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése,
- a szabadjátékban történő tanulás elősegítése a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvónő feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyerekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét /fiúk, lányok aránya /, a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat

A **nyugodt légkör** kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadó, támogató óvónői magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartania, semmivel nem zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyerekek szabadon dönthetnek, mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszanak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához.

A játék szempontjából a legfontosabb szabályok:

- egymás játékának tiszteletben tartása,
- az eszközök óvása,
- a játék befejezésével tegyék szabaddá a teret más játék számára.

A gyerekeknek joga van egyedül vagy társal játszani, ha igényük van, félrevonulni. A játszó gyerek dönthet, hogy befogadja a társat játékába vagy elutasítja. Az óvónőnek el kell fogadnia a gyerek döntését. Segítsen, hogy a gyerekek megtanulják az elutasítás elfogadható formáit és az elutasítás fogadását. A szabad játékban megvalósulnak a gyerekek elképzelései, kijátsszák magukból a bennük lévő feszültséget. Az óvónő szükség szerint segítse a színes játék kibontakozását adekvát ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiájával, együttműködésével.

A gyerekek játéka egy időben, párhuzamosan több **helyen** zajlik /csoportszoba, mosdó, öltöző, jó idő esetén az udvaron /. A helyiségek berendezését az óvodapedagógus úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett, sok lehetőség legyen a mobil térberendezésre. Ez teszi lehetővé a gyerekek aktuális játékigényének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi. A mobil téralakítás néhány módja: asztalok kirakásával a tér növelése, a gyerekek által is könnyen mozgatható paravánokkal, térelválasztókkal a

játékterület leválasztása, kuckók alakítása. A kezdeti segítség után a gyerekek egyre önállóbban alakítják át játékuknak megfelelően a teret. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt kedvező helye legyen.

A 3-4 évesek földközélen tevékenykednek legszívesebben, ezért kevés asztalra és nagy szőnyeggel borított területre van szükségük.

A csoportokban lévő játéklehetőségek:

- nagy szőnyeggel borított tér – építéshez, konstruáláshoz, mozgásos-, dalos játékokhoz,
- nagy, igény szerint tagolható tér – kuckók kialakításához, szerepjátékhoz,
- állandó kuckó – az elkülönülésre ad lehetőséget, valamint szerepjátékhoz is felhasználható,
- nyugodt sarkok – könyv nézegetéshez, bábozáshoz, dramatizáláshoz, homokozáshoz - asztalok – barkácsoláshoz, kirakó, dominó, ... játékokhoz,
- négyszemélyes asztalok – a különböző társasjátékokhoz.
- Az *udvar* állandó játéklehetőségeit az évszaktól függően lehet kihasználni /udvari mászóakák, hinták, csúszdák, homokozó, pancsoló /. Az időjárásnak megfelelően bővíthetők a kinti lehetőségek: szánkózás, rollerezés, kerékpározás, labdajátékok, különböző mozgásos játékok feltételeinek biztosításával. Az udvar téralakítása, térberendezése akkor a leggazdagabb, ha jó idő esetén a csoportban lévő összes tevékenységi lehetőség feltételei kikerülhetnek, a gyerekek aktuális választásának megfelelően.

Programunk a gyermeki játéktevékenységet tekinti a gyermeki tanulás szinte kizárólagos közegének. Jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell biztosítani a legtöbb **időt**. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyerekeknek játékra. A gyerekek számára a folyamatos játéklehetőség biztosított óvodába érkezéstől kezdve. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. A folyamatos reggeli és uzsonna lehetőséget biztosít a gyerekeknek, hogy egy adott időintervallumon belül, maga határozza meg étkezésének időpontját. A felnőtteknek természetesen oda kell figyelniük, hogy a gyerekek étkezése ne maradjon el. A folyamatos étkezés általában 1-2 asztalnál történik, így a többi gyerek játékát nem szakítja meg. A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. A hosszú, folyamatos játékidő biztosítja a játék kiteljesedését, amely így lesz örömszerző, feszültségoldó, fejlesztő.

A 3-4 évesek több időt igényelnek a játék kiválasztásához, a nagyobbak pedig hosszabb ideig játszanak. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután illetve másnap is. A nagyobb gyerekek közül sem mindenki választ gyorsan játékot. Időt kell adni az egyes gyerek számára a játék önálló kiválasztására, a nézelődésre, a válogatásra.

Délelőtt és délután azonos játéklehetőségek közül választhatnak a gyerekek. A játék megszakítása miatti feszültség elkerülése érdekében fontos délután a szülők kivárása, türelme.

A **játékeszköz** sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyerekek játékának alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyerekek fejlődését.

Az óvónőnek fontos ismerni a különböző eszközök fejlesztő hatását. A gyerekek az eszközökkel való manipulálás, tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. Ha méretük, anyaguk tekintetében is sokfélék, szélesebb tapasztalatszerzési lehetőséget kínálnak a gyerekeknek /fa, fém, műanyag, papír/.

A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyerekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők, átalakíthatók / hengerek, textil anyagok, drótok, dobozok, .../.

Az óvónő ne akadályozza a gyerekek fantáziájának kibontakozását az eszközök „funkciónak” megfelelő használatához kötésével. Az eszközök használatával kapcsolatos legfőbb szabály, a játékok óvása legyen.

A 3-4 éveseknél a gyakorló játék dominál, sok eszközt használnak játékukhoz, az eszközök egymás közötti elosztására nem képesek, így egyféle játékból több is szükséges a csoportban. Főbb játékeszközök: húzogató, guruló, hangadásra alkalmas eszközök, öntögetéshez, meregetéshez anyagok, eszközök, nagyobb méretű autók, építőkockák, szerepjátékhoz szükséges eszközök.

A nagyobb gyerekek játékeszközei kiegészülnek: apróbb építő-, konstruáló játékokkal, a szerepjáték kellékeivel, sokféle félkész, többfunkciós eszközzel, a fa barkácsolás eszközeivel, számítógép, sokféle képességfejlesztő játékkal /kirakó, dominó, kártya, táblajáték /, különböző mozgásfejlesztő eszközökkel /görkoresolya, ugrálókötél, ... /.

A gyerekek otthonról hozott játékaik is hozzájárulnak az óvodai játéklehetőségek bővítéséhez. A saját játékeszközök tárolására biztosítson az óvónő megfelelő helyet és alakítsa ki az ezzel kapcsolatos szokásokat.

A sokféle játékeszköz elhelyezése nem könnyű feladat. Az óvónő a nyitott polcokon megfelelő magasságban, kosarak, tárolók felhasználásával biztosítsa, hogy átlátható, könnyen hozzáférhető legyen a gyerekek számára. Kísérje figyelemmel a gyerekek eszközfelhasználását és a kevésbé használt játékokat időszakosan vagy véglegesen tegye el.

Az óvónő segítse a gyerekeket, hogy a játékeszközök egymás közötti megosztását minél önállóbban meg tudják oldani.

A gyerekek a családban, az óvodában és tágabb környezetükben sok élményt és tapasztalatot szereznek. Az óvónő szervezzen sokféle programot, kirándulásokat. Az élmények gazdagítják a játék témáját és tartalmát.

A nyugodt játék igazi játékélményt ad a gyerekeknek, így gyakran folytatja, megismétli ezeket. A negatív élmények is megjelennek a gyerek játékában /TV hatása /. Az óvónő nagy empátiával segítse, hogy a gyerek ezek eljátszásával oldja a feszültségét, de játéka másokat ne zavarjon.

Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése, a gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos nevelő hatásának összehangoltsága következtében valósulhat meg eredményesen.

A játék fejlődése a gyakorló, utánzó, szimbolikus, szabály játék vonalán halad, de a gyerekek játékában ezek keverednek, egy időben is megjelenhetnek.

A **gyakorló játék** leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyerek mozgásokat, hangokat ismételtet, ez adja számára a játék örömeit. A játékban a gyerek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok, eszközök tulajdonságairól. Ezek a játékok segítik a gyerek mozgásának, testsémájának, szem-kéz koordinációjának, dominanciájának, percepciójának, ritmusérzékének, beszédének fejlődését és szociális hatása is van.

A gyerek társait ekkor még főként szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés.

Az óvónő feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt, megfelelő, „egyéni” játszóhelyek kialakítását. Az óvónő adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget”, hisz ez adja a játékot. Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét. Ez nagyon nehéz feladat, mert a gyerekek többször hosszabb-rövidebb időre otthagyják játékukat, majd visszatérnek. Amennyiben a játéktér elrendezése a játék valóságos befejezése előtt megtörténik, az megszakítja a gyerek tevékenységét, csökkenti játékkedvét.

Az óvónő használja ki az udvari lehetőségeket is a gyakorló játék fejlesztésére /homok, kavics, .../.Az **építő-, konstruáló játék** során a gyerekek létrehozhatnak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokféle, változatos kész és félkész eszköz.

A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és leginkább egyedül.

A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együttműködés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása. A gyerekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz /fa lapok, ágak, kövek, .../. Homokból is szívesen építenek a gyerekek /télen a csoportszobában, máskor az udvaron / és használják fel ezeket az eszközöket.

A gyerekek játékuk során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-, színészlelésük, tapasztalják a rész-egész viszonyát és alakul társas kapcsolatuk.

Az óvónő a megfelelő hely kiválasztásával, az eszközök technikai használatának modellálásával és a fantáziadús, egyéni ötletek megvalósításának támogatásával segítheti a játék fejlesztő hatásának kibontakozását.

A **barkácsolás** során a gyerekek különböző anyagok, félkész eszközök felhasználásával játékgényükből fakadó elképzeléseiket valósítják meg. A sokféle eszköz, anyag, a könnyen használható „megmunkáló” eszközök /fűrész, szűrő, kalapács, .../ biztosítása felkelti a gyerekek érdeklődését. Fokozza a gyerekek barkácsolási kedvét, ha az óvónő a gyerekek között kezdettől fogva készít eszközt és javítja az elromlott játékokat. Eközben többféle technikai megoldással is megismerkedhetnek a gyerekek.

A **szerepjátékban** a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg. A szimbolikus funkciók megjelenése a cselekvési sémák képzetté formálásának kezdete. A gyerek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most” érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, nem érvényesek a szokványos idői, téri egymásutániságok sem, belső motivációk irányítják és az érzelmek uralják.

Az óvónő leginkább a korlátozásmentes, barátságos légkör kialakításával segítheti a játék során az érzelmek szabad kivetítését, eljátszását. A játék témájának, tartalmának színessége, mélysége akkor fejlődik, ha az óvónő segít a nyugodt hely /kuckók, bekerített játszóhelyek / és a megfelelő kellékek, anyagok /kendő, kalap, fáttyol, szoknyák, nagyméretű textilek, .../ biztosításában.

Az óvónő kísérje figyelemmel a gyerekek önálló téma és tartalom választását, játékszövegét. A játéktevékenység megfigyelése a gyerekek megismerésének legfőbb forrása. Az óvónő csak a gyerekek kérésére kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a gyerekek játékelképzeléséhez igazodjon, és ne terelje más irányba azt.

A gyerek társal való játékának legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvónő a kivárást, a mintaadást alkalmazza, és szükség esetén segítsen.

A szerepjáték főként a szociális, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiség fejlődését. A gyerek a felnőtt minta alapján tanul erkölcsi értékeket, együttműködési szabályokat. A játékban adódó természetes társas szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez. A **bábozás, dramatizálás** során a gyermek élményeit eleveníti meg.

Kezdetben az óvónő bábozik, az általa nyújtott meseélmény hatására a gyerekek is bábozni kezdenek. Eljátszanak ismert meséket, kitalált szituációkat, amelyek a gyerek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek. A két óvónő rendszeres együttes bábozása, az óvodában szervezett „*ovi bábszínház*” /óvónők báboznak, dramatizálnak a gyerekeknek / és a nagyobbak rendszeres színházlátogatása sok élményt nyújt a gyerekeknek.

Az óvónő biztosítson megfelelő eszközöket az ismert mesék eljátszásához.

Szükséges eszközök: fakanál-, kesztyűs-, marionett-, gyűszűbábok, díszletek, dramatizálási kellékek, fejdíszek.

Az óvónő az eszközök készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyerekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyerek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magát könnyebben megszólal. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyerek élményeiről, érzelmeiről bábjátékának megfigyelésével.

A bábozás és a dramatizálás segíti a gyerekek beszédének, kommunikációs képességének, mozgásának, finommozgásának fejlődését. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakulására is jó hatású.

A szabályjátéknál legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye.

Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyerekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehoznak szabályokat és önállóan alkotnak szabályjátékokat.

Az óvónő feladata a gyerekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, együttjátszással a játék megismertetése, a csoportos játékoknál ezek betartására ösztönzés.

A sokféle játék során fejlődik a gyerekek mozgása, kitartása, akaratereje, feladattudata, tanulják a siker és a kudarcúrást. Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játécai, használatuk bizonyos szociális és értelmi fejlettséget feltételez.

Az óvónő a gyerekek szabad játéktevékenységében megengedő és modellnyújtó legyen egy személyben. Ez biztosítja a nyugodt légkört és ebben a belső hatásokra létrejövő játékot. Az óvónő olyan modell legyen, hogy értékeket átadó szerepe érvényesülhessen.

A játékban történő tanulás elősegítése a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával történhet.

A tudatosan tervezett, gazdag tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyerekek tanulásának kimeríthetetlen lehetőséget ad. A játéklehetőségeket a **képességfejlesztő játékok** területén, saját készítésű eszközökkel bővítettük. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak. A saját tervezésű, készítésű játékok a gyerekek fejlettségéhez, érdeklődéséhez jobban igazodnak, így jól kiegészítik a kész fejlesztő játékokat.

Az óvónők által készített játékok fő típusai: kirakó, dominó, kártya, táblajátékok.

Ezek a játékok könnyen variálhatók, egy-egy szabály változtatásával könnyíthetők, nehezíthetők, így különböző fejlettségű gyerekek számára is alkalmasak.

Az óvónő a játék tervezésénél vegye figyelembe a gyerekek életkori sajátosságait /társsal való játékot főként az 5-6-7 évesek számára tervezzen /, egyéni jellemzőiket és tevékenységükjellegzetességét. Az óvónő elsősorban olyan eszközöket készítsen, amelyek a játékosoktól együttműködést kívánnak. /A kész játékok többsége versenyjáték /.

Az óvónő az eszközök elhelyezésénél különösen figyeljen:

- az áttekinthetőségre,
- az alapjáték és tartozékainak azonos helyen való tárolására,
- a játékok optimális mennyiségére,
- a játékok folyamatos áttekintésére, a játékok cseréjére.

Az óvónő évente új, kész és saját készítésű képességfejlesztő játékokkal bővíti a gyerekek játéklehetőségeit.

Az új játék használatát az óvónő az érdeklődő gyerekekkel való együttjátékozás során ismerteti meg. Később a gyerekek egymástól is megtanulják önálló együttjátékozásuk alkalmával.

A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együttjátékozás során az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyerekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről.

A gyerekek a képességfejlesztő játékokat szabadon választják, igényük szerint egyedül, társsal vagy az óvónővel játsszák. Az óvónő és a gyerek páros együttjátékozása akkor sikeres, ha a gyerek többszöri ismétlését is kéri.

Feltétele:

- a gyerek fejlettségének megfelelő játékeszköz,
- jó hangulatú, a gyerekeknek pozitív élményt nyújtó együttjátékozás.

A képességfejlesztő játékok fejlesztésben való felhasználására az óvónők átfedési idejében van a leginkább lehetőség. Az óvónő a gyerek szabad játékát tiszteletben tartva, megfelelő szituációt teremtve együttjátékozást ajánl fel a gyerekeknek. A gyerek visszautasítása esetén, ne erőltesse, keressen más alkalmat.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek játéka témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült.
- Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kulturáltan, érthetően beszélnek.
- Képességeik széleskörűen fejlődnek.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: a gyerekek szabad képi és plasztikai önkifejezésének elősegítése, esztétikai érzékenységük, igényességük alakítása.

Feladatok:

- belső képek gazdagítására épüljön
- Alakítsa ki a gyermek igényét az alkotásra, önkifejezésre

Ismerje az eszközöket, a rajzolás mintázás eljárásait

- a gyerekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása,
- a gyerekek ábrázoló tevékenységének fejlődését elősegíteni.

A gyerekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása az óvónő feladata.

A tevékenység sokféle anyagot, eszközt igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyerekek és szülők segítségét is kérheti / különböző minőségű papírok, textilek, dugók, dobozok/. Fontos a jó minőségű, a gyerekek által könnyen megfogható, használható **eszközök** biztosítása. Az eszközök kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait. Ennek megfelelően a kisebbek számára vastag eszközöket és nagyméretű felületeket kell biztosítani. Minden csoportban legyenek balkezes eszközök is.

Az eszközök, anyagok elhelyezése nyitott polcokon, kosarakban és más tárolókban célszerű, hogy a gyerekek könnyen elő tudják venni ezeket. Az elkészült alkotások tárolására egyéni fiókok, nyitott polcok a praktikusak, ahol a gyerekek önállóan elhelyezhetik műveiket.

Az alkotó tevékenységhez a csendes, nyugodt **helyen** lévő 6 személyes lehetőleg kerek asztal a legideálisabb. A kerek asztal előnye, hogy az eszközöket a gyerekek könnyen elérik, és karjuk szabadon mozoghat, egymást nem lökik meg.

A rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységeit a gyerekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyi **időt** tölthetnek vele, amennyihez kedvük van.

A gyerekek környezetükből spontán és az óvónő által szervezett megfigyelések során sokféle ismeretet, élményt szereznek, melyek alkotásra készítetik őket.

Kötetlen légkörben a gyerekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvónő együtt örüljön a gyerekekkel felfedezéseiknek, egyéni megoldásaiknak.

A gyerek ábrázoló tevékenységének fejlődése tükrözi ismereteit, képességeinek szintjét, érzelmi megnyilvánulásait.

Az ábrázoló tevékenység fejlődését úgy segítheti az óvónő, hogy hagyja, a gyerek a saját szintjén, a saját elgondolásai szerint, a saját élményeit alkossa meg. Csak akkor segítsen, ha elakad vagy kéri a segítséget. Ebben az esetben se a felnőtt sémákat adja át a gyereknek, hanem az ő gondolataiba, elképzeléseibe helyezkedjen bele és így adjon technikai segítséget vagy ötletet a továbblépésre.

A tevékenység a lényeg, nem az elkészült „mű”. A legfontosabb, hogy a gyerek örömmel tevékenykedjen, újra és újra alkotson, próbálja megvalósítani elképzeléseit.

Már a **3-4 éves** gyerekeknek is biztosítson az óvónő sokféle anyagot, eszközt, hogy a nap folyamán bármikor használhassák ezeket. Az óvónő teremtsen a gyerekek számára szabad karcoló, firkáló, mázoló lehetőségeket. Ehhez vízszintes és függőleges nagy felületeket, vastag krétát, ecsetet, ceruzát, botokat biztosítson, mert a gyerekek keze ekkor még nem képes vékony eszközök helyes fogására.

A firka korszakában a gyerekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyerekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvónő ismertesse meg a gyerekekkel az olló használatát és a ragasztás technikáját.

Az óvónő biztosítsa, hogy a gyerekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, sógyurma, agyag formálhatóságával, gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk, karcolásuk közben ismerkednek a gyerekek. Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket a formázás eszközeinek használatával /kés, kiszúró forma, sodrófa / a nyomat készítés és a díszítés technikáival /termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök/.

Az óvónő kreativitása, a gyerekek tevékenységéért való lelkesedése, öröme ösztönzőleg hat az ábrázoló tevékenységek iránti érdeklődésre.

A **4-5 évesek** ábrázolási tevékenysége tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében és fejlődik a figurativitás. Az óvónő sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagodásához.

Az **5-6-7 éves** gyermeknél a figurativitás előtérbe kerül. Az egyéni alkotások képi, plasztikai és tárgykészítési formában is megjelennek. Egyre több vékony eszközt használnak /ceruza, ecset .../. Az óvónő bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismerteti meg a gyerekeket / batikolás, szövés, fonás, varrás, .../.

A gyerekek téma ábrázolása tovább bővül, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.

Különbség tapasztalható a fiúk és a lányok témaválasztásában és ábrázolási technika iránti érdeklődésében. Vegye figyelembe ezt az óvónő és a fiúk számára is biztosítson vonzó tevékenységi lehetőségeket.

Az óvónő mértékletes és kreatív segítése következtében a gyerekek képalkotásai egyediek, plasztikai munkái eredetiek, aprólékosan megformáltak lesznek. A valóság egyedi ábrázolásában a forma, az arányok, a színek, a tételrendezés alkotása fejlett.

A gyerekek szívesen végzik a tevékenységeket, fejlődik finommozgásuk, vizuális képességeik, ismereteik a környezet tárgyairól, anyagairól, azok tulajdonságairól, kreatív, fantáziadús alkotásokat hoznak létre.

Az óvónő ösztönözze a különös egyedi ábrázolási megoldások keresésére a gyerekeket.

A gyerekek alkotásait a felnőttek és a gyerek társak is becsüljék meg, lássák el a gyermek jelével, tegyék ki az öltözői falújságra, őrizték meg az egyéni tárolókban. A gyerekek haza is vihetik az alkotásokat.

Az óvónő éves lehetőségtervben gyűjti össze azokat az ábrázolási technikákat, aktualitáshoz és a környezet megismerési tapasztalatszerzéshez kapcsolódó témákat, amelyekből válogatva állítja össze a heti kínálatot. Az óvónő hetente új ábrázolási technikákkal ismerteti meg a

gyerekeket, amelynek feltételeit ettől kezdve folyamatosan biztosítja. Az új technikát az érdeklődő gyerekeknek mutatja meg, majd szükség szerint segít. Az óvónő az új technikára egész héten kiemelten figyel, a gyerekek folyamatosan az óvónő illetve a társak segítségével ismerik meg.

Az óvónő a nagyobb gyerekeknél az ábrázolási téma választását legtöbbször a gyerekekre bízta, velük egyénileg beszél meg. Az érdeklődő gyerekek egy asztalnál tevékenykednek /ha nagyobb az érdeklődés a helyet bővíteni lehet /, így az óvónő a többi tevékenység mellett figyelemmel tudja kísérni.

A gyerekek maguk választják meg a tevékenység időpontját és időtartamát.

A gyerekek az óvónő által felkínált új technika helyett választhatnak mást is a csoportban lévő lehetőségek közül. Az óvónőnek az eszközök, a technika megismertetése után nem szükséges folyamatosan a gyerekek között tartózkodni, hagyja őket önállóan alkotni és csak szükség esetén segítsen.

Az ábrázoló tevékenységek iránt kevés érdeklődést mutató gyerekeket az óvónő érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezen motiválni. A gyerekek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy az óvónő a gyerek érdeklődését fel tudja kelteni. A rajzolást elsősorban finommozgás fejletlensége miatt kerülnek, főként a fiúk. Az óvónő figyeljen oda ezekre a gyerekekre és fejlettségüknek megfelelő feltételek biztosításával próbálja őket sikerélményhez juttatni.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni.
- A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- Képi és plasztikai alkotásaikra a téma gazdagság a jellemző.
- Képi és plasztikus alkotásaik részletezőek, tételrendezésük komponált, színviláguk gazdag, egyedi.
- Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.

Külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja, hogy a gyerekek minél több ismeretet, tapasztalatot szerezzenek szűkebb-tágabb természeti, társadalmi környezetükről, alapvető mennyiségi és formai összefüggéseiről, megalapozódjon környezetvédő szemléletük.

Feladatok:

- a környezet megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítés,
- a környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása,
- az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése
- néphagyományok, családi és más kultúrák megismerése

A környezet megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítése az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden a gyermek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed.

Az óvónő az éves lehetőségterv összeállításánál kiválasztja a környezet megismerés tartalmát, a gyerekek életkori, egyéni sajátosságainak, családi környezetének, ismereteinek figyelembevételével. Fontos szempont az óvodai és a lakóhelyi környezet lehetőségeinek ismerete is. A projekt típusú tervezésben az öselemek -tűz, víz, föld, levegő-integráló szerepet töltenek be.

A gyerekek fejlődésével a környezet megismerésének témái bővülnek, tartalmuk mélyül.

A 3-4 évesek elsősorban a közvetlen környezetükből szerzik tapasztalataikat, ismereteiket. Később tágul a megismerhető világ /óvodán, városon kívüli környezet /.

A környezet megismerés tartalma néhány téma köré csoportosítható:

- **társadalmi környezet:** család, tagjai, együtt élésük, óvoda, felnőttek munkája, környezet tárgyai, eszközei, anyagai, színei, lakóhely, közlekedési eszközök, közlekedés szabályai, ünnepek, hagyományok, más népek kultúrája, ...
- **természeti környezet:** évszakok, növények, állatok, élőhelyek, élettelen természeti környezet, kőzetek, levegő, víz, ...
- **környezetvédelem,** természetvédelem, a környezetvédelem jeles napjai, környezettudatos vásárlás, szelektív hulladékgyűjtés. ...

Minden témához szervesen kapcsolódik a környezet mennyiségi, formai viszonyaival kapcsolatos ismeret.

A témakörök kapcsolódnak egymáshoz, összefüggnek. Az óvónő témaválasztáskor ne az elvont ismeretekre, hanem a gyerekeket közvetlenül körülvevő világ élményszerű megismertetésére helyezze a hangsúlyt.

A környezet megismerésével a gyerekek el tudnak igazodni környezetükben. Tevékenységeik során azt is megtapasztalhatják, hogy a környezetet alakítani tudják. Az óvónő nagy felelőssége, hogy ez pozitív irányba történjen, mindig a környezet védelmének figyelembevételével.

A környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása az óvónő által tudatosan kiválasztott tartalomnak megfelelően szükséges.

A környezeti nevelés maga az élet, sok ismeret és tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, megfelelő felnőtt minta, sok pozitív élmény segítségével alapozható meg. Megvalósítása a játékon keresztül, a gyermeki tevékenységek közbeni tapasztalatszerzésen alapul, a gyerekek spontán érdeklődésére, megismerési vágyára épül.

A tevékenykedés útján jön rá a gyermek az összefüggésekre, tanul meg látni, gyönyörködni, érzelmileg is kötődni mikro majd makro környezetéhez. A több érzékszervvel való megtapasztalás maradandóbb élményt nyújt, sokoldalúbb megismerést eredményez.

A gyerekek környezetében lévő felnőttek, elsősorban a család és az óvónő /többi óvodai dolgozó / személyisége, természetszerető magatartása, szemléletmódja meghatározó.

Az óvónő a gyermek segítője a környezet megismerésének útján, tudatos feltétel alakító, szituáció teremtő és kihasználó.

Az óvónő tudatos feltétel alakítása következtében legyen az óvodában sokféle anyag, eszköz a színes tevékenységi lehetőség biztosítása érdekében. A játék, a mozgás, a rajzolás, mintázás, kézimunka, a munka jellegű tevékenységek a gyerek mindennapi spontán tapasztalatszerzési forrásai. Ezekben a természetes élethelyzetekben a gyerekek problémákat oldanak meg, felfedezik közvetlen környezetüket. Az óvónő a természetesen adódó szituációkhoz kapcsolódva segítse a cselekvés és a szóbeliség párhuzamos megjelenését.

Az óvónő teremtsen minél több **állandó tapasztalatszerzési lehetőséget** a csoportban, az óvoda udvarán.

A gazdagon berendezett **élősarok** széleskörű ismeretszerzési lehetőséget nyújt. Sok ismerettel gazdagodnak így az állatok életmódjával, mozgásával, hangjával, védelmével kapcsolatban. Pozitív érzelmi kötődés alakul ki bennük az állatok iránt. Ez azért is fontos, mert a városban lakó gyerekek kevés állattal találkozhatnak közvetlenül.

Legyenek az élősarokban cserepes virágok, amelyeket a gyerekek gondozhatnak, öntözhetnek. A gyerekek folyamatosan megfigyelhetik fejlődésüket. Vessenek, csíráztassanak, hajtassanak az évszaknak megfelelően.

A „**kísérletező, vizsgáló asztal**” jó lehetőség az állatok, növények, termények, anyagok megvizsgálásához és különböző egyszerű kísérletek elvégzéséhez, amelynek következtében a gyerekek tapasztalatai tovább gazdagodnak.

Eszközei: csipesz, nagyító, távcső, olló, üveglapok, kés, mérleg, mérőrudd, különböző méretű üveg edények, tölcsér, itatóspapír, ...

Itt találhatóak a **képeskönyvek**, a **dianézó**, diapozitívokkal, állatokról, növényekről, a közvetlen és a távolabbi környezetről. A gyerekek közös kirándulásain, a szervezett megfigyeléseken készített fényképekből összeállított **albumok** az élmények felelevenítésének eszközei. A **magnetofon** használatához biztosítsa az óvónő a környezet hangjairól készített felvételeket.

Az **udvar**, a **kert** is sok tevékenységi lehetőséget kínál /növények gondozása, rovarok, madarak megfigyelése, évszak változásai/. A gyerekek minden évszakban vegyenek részt az udvar, a virágoskertek gondozásában a felnőttekhez kapcsolódva / homokászás, levél gereblyezés, söprés, szemét gyűjtés, hólapátolás, vetégetés, madarak téli etetése, /. Eközben nem csak ismereteik bővülnek, hanem kialakul a szép környezet iránti igényük és környezetvédő magatartásuk is alakul.

Az óvónő biztassa a gyerekeket, hogy mindent gyűjtsenek össze, ami a környezet megrongálása nélkül lehetséges /tollak, kagylók, kövek, termények /.

Jó megfigyelési lehetőséget biztosítanak a gyerekek számára az **óvodába időszakosan bevihető élőlények** /pók, béka, kiskacsa, csibe, házi galamb, /. A gyerekek az állatokat természetes módon megfoghatják, etethetik. Az óvónő hívja fel a gyerekek figyelmét az állatok óvására és a higiénés szokások betartására.

A felsorolt feltételek sok lehetőséget adnak a gyerekek számára a tevékenykedésre. Az óvónő az adódó helyzetekben megfogalmazódó gyermeki kérdésekre adjon választ, mutasson újabb lehetőségeket a további felfedezéshez. Az óvónő a páros illetve kiscsoportos tevékenységek, beszélgetések során sokat megtudhat a gyerekek ismeretének szintjéről.

A **rövid videofilmek** a tágabb környezet megismerését segíthetik.

Az óvónő a tágabb környezet megismerésére szervezzen sétákat, megfigyeléseket, kirándulásokat. Ilyen alkalmak lehetnek: háziállatok megfigyelése, természetvédelmi kiállítás, kisállat kereskedés, park látogatás, tanösvény.

Az **óvodán kívüli tapasztalatszerzés** megszervezése az óvónőtől tudatos előkészítést igényel. Fontos, hogy előzetesen látogasson el az adott helyre, vegye számba a gyerekek tapasztalatszerzési lehetőségeit, ennek megfelelően biztosítsa az időt, az eszközöket és készüljön fel, hogy a gyerekek kérdéseire válaszolni tudjon. Döntsen, hogy hány gyerekkel lehet megvalósítani az adott helyzetben élményszerűen, a gyerekek számára minél több tevékenységi lehetőség biztosításával a szervezett megfigyelést. Készítse fel a gyerekeket az óvónő érzelmileg és adjon számukra megfigyelési támpontokat.

A **kirándulások** az állatok, növények természetes környezetükben való megfigyelésének, a természeti környezet megismerésének lehetőségét nyújtják. Az óvónő minden évszakban szervezzen kirándulásokat, hogy a gyerekek a természet változásait megfigyelhessék. A város környékén lévő erdők, mezők, vízpart legyen ismert az óvónő számára /növényei, állatai, szervezhető tapasztalatszerzési lehetőségek/. A kirándulásokon, ha az egész csoport egyszerre vesz részt, az óvónő vonjon be szülőket is a gyerekek kísérésébe. A kiránduláshoz szükséges eszközök: magnetofon, távcső, fényképezőgép, hátizsák, szemetes zsák.

Az óvónő láttassa meg a természet szépségét, hangjait, a csendet, a tiszta levegőt. A kirándulás nagyon jó alkalom a természetvédő szokások és magatartásmód megismertetésére. Az óvónő és a többi felnőtt legyen minta az említett szokások alakításához. Pozitív hatású csak a környezet szeretetét, védelmét hangsúlyozó felnőtti megnyilvánulás, példaadás lehet.

A természetvédelem törvényei:

- ne szemetelj!
- ne zavarj a természet élőlényének nyugalma!
- ne törd le a növényeket, csak azt gyűjtsd ami már leesett!
- ne bánts a állatokat!

Hívja fel az óvónő a gyerekek figyelmét a környezetszennyezés káros hatásaira.

Törekedjen az óvónő, hogy a kirándulások maradandó élményt nyújtsanak a gyerekeknek.

A **környezetvédelem jeles zöldnapjait** /Állatok, Víz, Föld, Madarak és Fák napja, Környezetvédelmi Világnap / az óvónő érdekes programok szervezésével tegye emlékezetessé, ezekben vonja be a szülőket is.

A környezet tevékeny megismerése folyamán bővülnek a gyerekek ismeretei, felfedeznek ok-okozati összefüggéseket, a rész-egész viszonyait, matematikai tapasztalatokat szereznek és bővül szókincsük.

Az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése, a matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.

A környezet mennyiségi, formai összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása során a mozgás, a játékokkal való manipuláció, a sok és változatos konkrét érzékszervi- mozgásos élmény az elsődleges.

Az óvodai tevékenységek, a séta, a kirándulás sokféle lehetőséget biztosítanak az óvónők számára a gyerekek matematikai érdeklődésének felkeltésére.

Mindig a tevékenység öröme az elsődleges majd követi a képi és a szóbeli megfogalmazás.

A gyerekek a játék, a környezetben végzett megfigyelések, tevékenységek alkalmával felfedezik a tárgyak, személyek közötti hasonlóságokat, különbözőségeket, megismerik tulajdonságaikat. Összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek különböző szempontok szerint. Becsléssel, párosítással, méréssel tapasztalatot szereznek a relációkkal kapcsolatban. Az építés, a különböző síkbeli alkotások létrehozása során a gyerekek formafelismerése fejlődik.

A tükörrel való játék, tükör előtti mozgás segíti a téri percepció fejlődését, a testséma kialakulását, mely alapja a téri tájékozódásnak.

A gyerekeknek fokozatosan kialakul az igénye, hogy környezetük tárgyait, személyeit megszámlálják. Az óvónő a különböző szituációkat használja ki, hogy a gyerekek számfogalma fejlődjön, végezzenek matematikai műveleteket. A többféle érzékszerv /látás, hallás, mozgás/ jobban felkelti a gyerekek érdeklődését, és eredményesebben segíti a tanulást.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyerekek ismerik közvetlen környezetük személyeit, tárgyait, anyagait.
- Ismernek több növényt és állatot.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- Pozitív a viszonyuk a környezethez.
- A környezetvédő magatartás szokásai megalapozottak.
- Megfigyelőképességük fejlődött.
- Ismerik a környezet alapvető mennyiségi, formai, téri viszonyait.
- Képesek halmazokat tulajdonságuk szerint csoportosítani, sorba rendezni.
- Felismerik az alapformákat.
- Halmazok elrendezésével képesek több, kevesebb, ugyanannyi létrehozására.
- Tízestáblán számlálnak.
- Ismerik, megértik a relációs fogalmakat.
- Az irányokat megkülönböztetik, megnevezik.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés célja, a gyerekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének formálása. Közös énekléssel, játékkal elősegíteni a gyerekek zenei hallásának, ritmusérzékének fejlődését.

Feladatok:

- az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztása,
- a zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása.
- ölbeli játékok, népi gyermekdalok
- zenei kreativitás fejlesztése,
- zenehallgatás, figyelembe véve a nemzeti, etnikai hovatartozást

Az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyerekek fejlettségét /hangkészlet, szöveg terjedelme, mozgás, térformák /, a csoport összetételét /fiúk számára mozgásos, erőfitogtató, fogó játékok /, a zenei anyag témáját, az aktualitásokat.

Az óvodában felhasznált zenei anyag nagyban befolyásolja a gyerekek ízlésének alakulását. Az óvónő a magyar népi gyermekjátékokból, a népdalokból válassza ki a gyerekek számára a zenei anyagot. Ezek kiegészíthetők művészi értékű komponált dalokkal, zenével.

A 3-4 évesek számára rövid mondókákat /8-10 / és dalokat /10-15/, valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért dalos játékokat válasszon az óvónő. A mondókák az ismétlődő mozdulatok, az érintés, a testközelség, a felnőtthöz való kötődés miatt rendkívül közel állnak a gyerekekhez. Az ölbeli, arc, kéz, ujj játékok, a lovagoltatók, hintáztatók az óvodakezdekskor hozzájárulhatnak az óvónő-gyerek kapcsolat pozitív alakulásához. A mondókák, dalok ritmusához kötődő mozgásokat, mozdulatokat a gyerek közvetlenül tapasztalja a felnőttel való együttjátszás során.

Az óvónő a mindennapokban sokat énekeljen, és teremtsen alkalmat a gyerekek közös éneklésére, játékára. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyerekek az egyenletes lüktetést. Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A 4-5 évesek tanuljanak mondókákat, kiszámolókat /6-7/ és dalos játékokat /14-18 /. A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyerekek. Néhány egyszerű mozgással kísérelhető alkalmi dal is bekerülhet a repertoárba.

A gyerekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékeltetését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk-hangos mellett a magas-mély , a lassú-gyors beszéd, mondókázás, éneklés gyakorlására is sok lehetőséget biztosítson az óvónő.

A gyerekek ismerkedjenek meg a hangszerekkel /dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum, ... /. Az óvónő vonja be a gyerekeket többféle népi ritmushangszer készítésébe.

Az 5-6-7 évesek ismerjenek meg mondókákat, csujogatókat, csúfolókat, nyelvtöröket, kiszámolókat /7-8 / és változatos mozgás és térformán alapuló dalos játékokat /18-23 / valamint alkalmi dalokat /4-5 /.

A dalos játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító, ... játékok és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.

A gyerekeknek legyen lehetősége az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolásának gyakorlására. Zenei hallásuk fejlődését szolgálja a dallam felismerés, a dallam bújtatás játékos gyakorlása. Zenei alkotókészségük fejlődik a dallam alkotó játékokkal.

Az óvónő a **zenehallgatás** anyagát mindhárom korosztály részére főként a népdalok közül válassza ki. A gyerekekhez közel álló témájú dalok könnyebben felkeltik a gyerekek érdeklődését. Ismerjen az óvónő dalokat a növényekről, állatokról, a természetről. Énekeljen a gyerekeknek tréfás dalokat, dalos meséket, altatókat, virág énekeket.

Az óvónő rendszeresen játsszon hangszeren gyerek dalokat /furulya, xilofon,.../. Az élő zenén kívül ismertesse meg az óvónő a gyerekeket népzenei és komolyzenei művekkel is. Ezek kiválasztásánál figyeljen oda, hogy a zene a kívánt hatást váltsa ki a gyerekekből. Teremtse olyan lehetőségeket az óvónő, hogy a zene hangulatának megfelelően a gyerekek szabadon mozoghassanak a zenére.

Az óvónő az éves lehetőségtervben gyűjti össze a zenei anyagot és a zenei képességeket fejlesztő tevékenységeket. Vegyes csoportban mindhárom korosztály számára tervezzen.

A zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása hozzájárul, hogy az óvodai mindennapok természetes velejárója legyen a dalolás, a zene.

A sokat éneklő óvónő jó hangulatot, nyugalmat, jó kedvet teremt a csoportban és megszeretteti a gyerekekkel a dalolást. Fontos, hogy az óvónő tisztán énekeljen, és bő zenei anyag repertoárral rendelkezzen mind a mondókák, dalok, dalos játékok, mind a zenehallgatásra szánt énekek tekintetében.

A mindennapok tevékenységeihez kötődő szituációk számtalan lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvónő dallal kapcsolódjon hozzájuk. Kapcsolható a szituációhoz témájában illő mondóka, dal de enélkül is énekelhet az óvónő öltözködés, barkácsolás, mintázás, kézimunka közben is.

Az udvari játék, a kirándulások szituációi is sok alkalmat kínálnak az óvónőnek állatokról, növényekről, természetről szóló dalok éneklésére.

Az óvónő ezekben a helyzetekben megismertetheti a gyerekekkel az új dalokat, mondókákat, dalos játékokat és az érdeklődőkkel együttjátás közben gyakorolhatja. A helyzet kihasználható hallás és ritmusérzék fejlesztő játékok játszására is. Az óvónőnek ügyelnie kell a spontán szituációkhoz kapcsolódva, hogy a dalos játék ne zavarja meg más gyerekek tevékenységét, megfelelő hely legyen a játékhoz. Erre leginkább az udvar alkalmas, a csoportszobában csak a kevés mozgást igénylő játékokra van lehetőség.

Az óvónő alakítson ki egy nyugodt helyet ahol a gyerekek megtalálhatják a zenei tevékenységekhez használható eszközöket. Biztosítson az óvónő különböző ritmus hangszereket /kasztyanetta, ujj cintányér, triangulum, dob, csukló csörgő, ritmusbotok/, maguk készítette népi hangszereket és dallam játszó hangszerként a xilofont. A gyerekek a nap folyamán bármikor használhatják ezeket az eszközöket önálló tevékenységként illetve más játékhoz kapcsolva.

Az óvónő által folyamatosan bővített mondókás, dalos füzetben megtalálhatók az ismert zenei anyag képi szimbólumai, melyről a gyerekek felismerik ezeket.

A dalos játékok kellékei is a gyerekek rendelkezésére állnak egész nap.

A magnetofon az ismert dalokkal, mondókákkal, zenehallgatási anyaggal a gyerekek igénye szerint hallgatható.

Az eszközök is hozzájárulnak, hogy a gyerekek a nap folyamán spontán módon kezdjenek dalolást, zenélést, zenehallgatást egyedül vagy néhány társukkal. Az óvónő örüljön a gyerekek spontán tevékenységének és biztosítsa a tevékenység zavartalanságát.

Az óvónő minden nap énekeljen a gyerekeknek lefekvéskor és szoktassa hozzá őket a halk zene hallgatásához. A dalok és a zene nyugtató hatása hozzájárul a pihenés hangulatosabbá tételéhez.

A **napi kommunikációs kezdeményezéseken** az óvónő játsszon a gyerekekkel kisebb mozgást igénylő dalos játékokat, változatos, zenei képességeket fejlesztő játékokat, és teremtsen lehetőséget a közös éneklésre. A két óvónő rendszeresen énekeljen együtt /két szólam, kánon /.

A zene a gyereket mozgásra serkenti. A kezdeményezéseken adjon lehetőséget az óvónő mozgás improvizálásra.

A **testnevelés** /tornaszobában / jó alkalom a különböző nagy helyigényű térformákhoz kapcsolódó, mozgásosabb dalos játékokra. Törekedjen az óvónő, hogy jó hangulatú legyen a játék, jól megmozgassa a gyerekeket. A mozgáshoz kapcsolódva a ritmusérzék fejlődésére jó hatású a zenére, mondókára járás, mozgás.

Az óvoda ünnepeihez kapcsolódva törekedjen az óvónő különleges zenei élmény nyújtására. Színesíti az ünnepet a táncház, ahol népzene, egyszerű tánclépések utánzására van lehetőség. Az élő hangszeres zenei előadások egyedülálló élményt nyújtanak a gyerekeknek. Ennek szervezésébe vonja be az óvónő a szülőket és a zeneiskolás gyerekeket.

A gyerekek zenei tevékenységének hatására fejlődik zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, szókincsük és társas kapcsolataik.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- Sok mondókát, dalt, dalos játékot ismernek a gyerekek.
- Örömmel énekelnek egyedül és közösen.
- Szeretik a zenét.
- Érzik a mondókáknál, daloknál az egyenletes lüktetést és a ritmust.

Verselés, mesélés

A **tevékenység célja**, a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése, mások megértése, önmaguk kifejezése és együttműködésük alakítása érdekében. Irodalmi élmény nyújtásával, ízlésformálás.

Feladatok:

- saját vers-és mesealkotások
- népi, klasszikus és kortárs irodalmi művek megismertetése
- az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása,
- a spontán kommunikációs helyzetek kihasználása,
- a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával.

Az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása az óvónő feladata. A kiválasztásnál vegye figyelembe az óvónő a gyerekek fejlettségét, ennek megfelelően a mondókák, versek ritmikusságát, a mese cselekményszövéseinek bonyolultságát és az aktualitást.

A népi és a művészi értékű irodalmi alkotások közül válasszon az óvónő.

A **3-4 évesek** számára rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket /10-12/ gyűjtsön össze. A mesék /10-16 / rövid, egyszerű cselekményű állatmesék legyenek, amelyekben visszatérő, ismétlődő fordulatok vannak.

A **4-5 éveseknek** a népi mondókákon /6-8 / kívül rövid, humoros, ritmikus verset /6-8 / is válasszon az óvónő. A mesék szerkezete összetettebb lehet. Népmesék, állatmesék és modern mesék is kerüljenek az összeállításba.

Az **5-6-7 évesek** irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon /8-10/ kívül, bővüljön nyelvtörökkel és találós kérdésekkel. Kissé hosszabb vidám, tréfás versek /15-20 / egészítsék ki ezeket. A mesék /18-25 / cselekménye összetett, több szálon futó lehet. A hosszabb népmesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék mellett, modern mesék és folytatásos történetek is kerüljenek az összeállításba.

Vegyes csoportban a gyerekek kor szerinti arányához igazodva állítsa össze az óvónő az anyagot.

Az *emberi kommunikáció* rendkívül összetett folyamat, verbális /nyelv, beszéd / és nonverbális /hangnem, hangszín, beszédritmus, mimika, tekintet, gesztus, .../ síkon zajlik. A kommunikáció fontos része a metakommunikáció. Véleményünk szerint az ember sikerességében meghatározó kommunikációjának minősége.

Programunk a kommunikációs nevelést vállalja fel, amely tágabb mint az anyanyelvi nevelés, magában foglalja azt.

A spontán kommunikációs helyzetek kihasználása sok lehetőséget kínál a kommunikációs nevelésre.

A nap folyamán a játék és a különböző tevékenységek során természetesen alakuló élethelyzetekben az óvónő és a gyerek, illetve a gyerek és társai szabadon kommunikálnak. A szituációk tartalmukat tekintve sokfélék lehetnek /kapcsolat felvétel, közlés, probléma, konfliktushelyzetek ... /.

A *szabad játékban* megvalósuló szerepjáték, bábozás, dramatizálás fejlesztő hatása óriási. Ezért is rendkívül fontos, hogy az óvónő biztosítsa ezekhez a tevékenységekhez a megfelelő feltételeket. /Érzelmi nevelés és szocializáció és A játék fejezet /

A *mindennapok spontán helyzeteiben* a kisgyerek utánzással tanul kommunikálni. Az óvodai kommunikációs nevelésben óriási szerepe van a környezet beszédkulturájának, verbális és nonverbális kommunikációjának, az interakció minőségének.

Az óvodában *az óvónő kommunikációja minta* a gyerekek számára, a beszéd, a viselkedés, a hiteles, nyílt kommunikáció szempontjából. Az óvodapedagógus mindig viselkedik, nem mindegy hogyan, milyen mintát közvetít a gyerekeknek, a szülőknek, a dajkáknak.

A metakommunikáció szerepe a közlés tartalmának alátámasztásában nagy, az óvodás gyerek számára a megértés szempontjából különösen fontos. Az óvónőtől elvárás a kongruens kommunikáció.

Az óvónő gyerekekkel való kommunikációja során ügyeljen, hogy azonos magasságban legyen a gyerekekkel, ez lehetővé teszi a szem kontaktust, ami a kommunikáció meghatározó része. A gyermek gyakran igényli a testközelséget, ölben ülést, odasimulást, kézfogást. Az óvónő ügyeljen a térközszabályozás és az érintés helyes megnyilvánulásaira.

Az óvónő beszéde is feleljen meg a modell szerepnek /helyes artikuláció, beszéd dallam, lassú, halk beszéd /. A gyermek életkori sajátossága miatt képtelen felfogni a felgyorsult tempójú beszédet, ez negatívan hat beszéd megértésére, gondolkodására, beszéd produkciójának, figyelmének, viselkedésének alakulására.

Az óvónő beszéde személyhez szóljon, ne beszéljen a gyerekek fölött, ne kiabáljon. A hangos beszéd zavarja a nyugodt légkört és mások beszédének megértését.

Az óvónőnek a szóbeli kifejezés a legfontosabb munkaeszköze. Ez szükségessé teszi, hogy beszédét folyamatosan, tudatosan művelje.

Az óvónő a nap folyamán alakuló páros, kiscsoportos szituációk kihasználásával sokat tehet a gyerekek fejlődésének elősegítéséért. Sokat beszélgessen a gyerekekkel, hallgassa meg őket.

A gyerekek beszéd tisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörők. Az óvónő a spontán alakuló és az általa teremtett helyzeteket használja ki a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Ismerjen az óvónő sok mondókát, verset.

Az óvónő a nap folyamán bármikor mesélhet a gyerekek kérésére, illetve egy kedvező szituációhoz kapcsolódva. Ösztönözze a gyereket önálló mesemondásra.

Lefekvés előtt minden nap mondjon mesét az óvónő, nagyobbaknak olvasson folytatásos történeteket. A rendszeres mesélés segíti a gyermek szókincsének bővülését, kifejezőképességének fejlődését.

Az óvónő feltétel alakító szerepe az eszközök tekintetében is fontos.

Az érthető kommunikáció alapvető eleme a tiszta beszéd, melynek anatómiai feltétele a beszédszervek megfelelő fejlettsége. Az ezek ügyesítését, erősítését elősegítő játékeszközök biztosítása lehetővé teszi a gyerek számára, hogy a nap folyamán ezekkel tevékenykedjen.

Ilyenek: szappanbuborék fújás, toll, papír, ping-pong labda, vattafújás, célba fújó játékok, tükör.

Az ismert mondókákat, verseket, meséket tartalmazó magnófelvételek alkalmat adnak a gyerekeknek egyéni igényük szerinti meghallgatásukra.

Az ismert irodalmi anyag jelzésszerű képeit tartalmazó rajzos füzetek a gyerekeket spontán gyakorlásra, élmény felelevenítésre ösztönzik.

Az óvónő a spontán szituációkban jelzéseket kap a gyermek beszédének, kommunikációjának fejlettségéről. A fejlődési problémák hátterében gyakran hallás, beszédészlelési és beszéd megértési nehézségek állnak, illetve a családi nevelés hiányosságai. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű gyerekek beszédfejlődésének elősegítésére.

A gyerekek beszédfejlődését logopédus is segíti óvodáinkban.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával elsősorban az óvónő által szervezett, külsőleg motivált, a gyerekek

érdeklődésétől függően mikrocsoportos, illetve csoportos helyzetben **kommunikációs kezdeményezéseken** történik. A közös játék idejét az óvónő naponta a gyerekek aktuális tevékenységéhez igazodva választja meg. Dallal, mondókával, mesével próbálja a gyerekek érdeklődését felkelteni az együttjátszásra. A gyerekek önállóan dönthetnek, csatlakoznak a csoportos tevékenységhez vagy távol maradnak.

A három felnőtt együttműködve alakítsa ki a gyerekekben, hogy a közös játékban résztvevők és a más tevékenységet folytatók ne zavarják egymást.

Az óvónő éves lehetőségtervében összegyűjti a gyerekek fejlődéséhez igazodva az anyanyelvi és a drámajátékokat. Heti tervében ezekből, valamint a mondókák, versek, mesék, dalok, zenei anyagok közül választja ki a kommunikációs kezdeményezés tartalmát, mely egy héten át ugyanaz.

Az elkészített heti lehetőségterv természetesen nem lehet merev. Az óvónő rugalmasan változtasson, alakítson rajta a gyerekek érdeklődéséhez, az adott helyzethez igazodva. Adjon teret a gyerekek kezdeményezéseinek, ötleteinek is.

A gyerekek beszédfejlődésének, beszédértésének spontán alakulását elősegítheti az óvónő anyanyelvi játékokkal. A beszéd formai oldalának fejlődését elősegítő játékok, a beszéd automatizmusainak, a beszédmozgásoknak és a beszédhallásnak a finomítását szolgálják. A tiszta, érthető beszéd kialakulását segítik.

Anyanyelvi játékok a beszéd fejlődésének elősegítésére:

- **beszédtechnikát fejlesztő játékok:** légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó játékok,
- **a kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok:** hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok,
- **beszédmegértést segítő játékok:** belső hallást, a fonémahallást fejlesztő játékok,
- **a beszédkézség fejlődését segítő játékok:** szókincs bővítő, szókereső játékok.

A nonverbális kommunikáció fejlődését különböző **drámajátékokkal** segíthetjük. Sokféle játékot játszhatunk a mimika, tekintet, vokális kommunikációs csatornák /hangnem, hanghordozás, hangsúly, szünet, hanglejtés, beszédritmus / és a mozgásos kommunikációs csatornák /gesztusok, érintés, testtartás, térköz- szabályozás / valamint az emblémák felhasználására.

Alkalmazzon az óvónő olyan játékokat is ahol a verbális és nonverbális kommunikáció minél több elemét együtt kell mozgósítania a gyerekeknek. A játékok kiválasztásánál az óvónő törekedjen, hogy *metakommunikációra, improvizációra, önkifejezés / és dramatikusságra* épüljenek.

A **szituációs játékok** során lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatában a gyerek egy másik személy helyébe képzelheti magát, megvalósíthatja elképzeléseit egy fantázia szituációban.

A **dramatizálás és a bábozás** során eljátszhatnak a gyerekek ismert mesét, annak átalakított változatát /más szereplőkkel vagy más helyszínen / és improvizált történetet.

A drámajáték csak akkor fejt ki hatását, bontakoztatja ki a gyerek önkifejezését és beleélő képességét, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és magával ragadó együttjátszáson alapul. Az óvónő a játékban minden gyermeki megnyilvánulást fogadjon el, támogassa az egyéni kifejezőmódot. Olyan szituációkat teremtsen, ahol a gyerekek saját érzelmeiket fejezik ki és lehetőségük van meg tapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvónő szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A drámajátékok elősegítik az önismeret fejlődését, a másokra való odafigyelést, a helyzet felismerés, a cselekvőképesség kialakulását és a kapcsolatteremtést, a másság elfogadását.

A gyerekek fejlettségét figyelembe véve az anyanyelvi és a drámajátékok három éves kortól alkalmazhatók.

A **zene** jól összekapcsolható a gyerekek önkifejezését fejlesztő drámajátékokkal.

A **relaxáció** alkalmazásával az óvónő segítheti az önkontroll kialakulását, javítja a koncentráció képességét, oldja a szorongást, nyugtató hatású. A játékokkal segíthetjük, hogy a gyerekek megtapasztalják az ellazulás feszültségoldó élményét. Ennek elengedhetetlen feltétele a nyugodt légkör, segíti a halk, nyugtató hatású zene.

4-5 éves gyerekeknél kezdje az óvónő feszítő-lazító játékokkal. A nagyobbaknál kiegészíthető az önmagukra koncentráció képességét fejlesztő és a kellemes érzelmi hatást kiváltó játékokkal.

A különböző játékok mellett az óvónő éneklése, a közös dalolás, a dalos játékok is bekerülhetnek a kommunikációs kezdeményezés tartalmába.

A **mesélés** a legfontosabb része az együttlétnek. Az irodalmi anyag egy héten keresztül végig kíséri a gyermekek tevékenységét.

A mese a gyermek létszükséglete. A szereplők helyzetébe való beleélés, a mese mondanivalójának átélése, erkölcsi normákat, értékeket közvetít.

A mesélés hangulatának megteremtése alapvetően fontos. A csend, a nyugalom, a gyertyafény tovább fokozza az áhítatot. Az óvónő alakítsa ki a szokást a gyerekekben, hogy a mese alatt mindenki csendben legyen.

Az óvónő meséléskor szemben helyezkedjen el úgy, hogy minden gyereket lásson és őt is lássák. Az óvónő szövegtudása biztos legyen, könyv nélkül meséljen. Előadása beleélő, magával ragadó legyen. A képi megjelenítés nélküli mesélés segíti a gyermekben a belső kép kialakulását. A két óvónő meséljen együtt, bábozzon, dramatizáljon a gyerekeknek.

A mese hatásáról, a beleélési folyamatról visszajelzést ad az óvónőnek a gyerekek arckifejezése, izgalmi vagy nyugodt állapota.

Az irodalmi alkotás és az együttjátszás élménye további játékokra, mesélésre, bábozásra, dramatizálásra ösztönzi a gyerekeket.

A kezdeményezés időtartamát az óvónő a gyerekek igényeinek, érdeklődésének megfelelően alakítja, a gyerekek folyamatosan átmehetnek más tevékenységekbe.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek tisztán, érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket.
- Kommunikációjuk nyílt.
- A felnőttek és a társak beszédét megértik.
- Szívesen mondanak verseket, mondókát, sokat ismernek.
- Szeretik a mesét, szívesen báboznak, dramatizálnak ismert meséket és kitalált történeteket.
- Kreatívan improvizálnak.

A mozgás

A tevékenység célja, a gyerekek természetes mozgásának és a testi képességek fejlődésének valamint a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.

Feladatok:

- a gyerekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítása az egyéni szükségletek figyelembe vételével
- a kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása, a társakra való figyelésre ösztönzés
- a szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyerekek mozgásfejlődésének elősegítése.

A gyerekek számára mozgásos játék lehetőségek összeállításánál az óvónő vegye figyelembe a gyerekek életkori, mozgásfejlődési sajátosságait, a gyerekek összetételét és a környezeti adottságokat, valamint hogy minden gyerek megtalálja a számára legmegfelelőbb tevékenységet.

A mozgás és a motorikus képességek fejlődése elválaszthatatlan, a mozgás által fejlődnek a motorikus képességek /kondicionális, koordinációs /, a képességek fejlődése feltétele a mozgás fejlődésének.

A 3-6-7 éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A 3-6-7 éves korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, fel-, leugrás, tárgy hordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás.

A nagymozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya:

A **3-4 évesekre** jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A **4-5 évesek** nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal.

A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. / Testrészek, oldaliság, - szalag jelölés, téri tapasztalatok /.

Az **5-6-7éveseknél** a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyerekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz fogó izmainak erősítése /eszközfogás, támaszgyakorlatok/.

a szem-kéz /célba dobások, labdajátékok/, szem-láb /lábbal labdavezetés/ koordináció fejlődése előtérbe kerül.

Legintenzívebb a térpercepció fejlődése / fogó játékok, dalos játékok/.

A mozgás által fejlődik a gyerek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.

Az óvónő törekedjen a változatos mozgásformák gyakorlásának, a sokféle mozgástapasztalat megszerzésének szempontjait figyelembe venni a mozgáslehetőségek összeállításánál.

A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása rendkívül fontos a gyerekek mozgásigényének kielégítése szempontjából.

A mozgás az óvodás gyermek természetes megnyilvánulása, az egész óvodai életet, a teljes tevékenységrendszert átszövi.

A mozgásnak a játék mellett, a legnagyobb hatása van a gyerekek személyiségfejlődésére. Ennek megfelelően biztosítani kell a gyerekek számára **egész nap folyamán** az aktív mozgás, mozgásos játék lehetőségeit.

Az óvónő a **csoportszobában** alakítson ki szabad teret a mozgásos játék számára.

Már a 3-4 éveseknek is biztosítson az óvónő állandóan és időszakosan bevitt eszközökkel lehetőséget különböző mozgásokra.

Az eszközök a gyereket mozgásra ösztönzik.

Javasolt eszközök: mini csúszda, ROTIKOM eleme, hengerek, Greifswald eleme, pad, zsámoly, ugró szekrény, bukfenc szőnyeg, ...

A gyerekek igényük szerint különböző mozgásokat végezhetnek az eszközökön.

Javasolt eszközök: célbadobók /vízszintes, függőleges cél/, kocka lépegető, tornakarika, ugrálókötél, habtenisz, kugli, ugróiskola, különböző méretű labdák, görkorcsolya, gördeszka, hintaló, mini libikóka, trambulín, füles labda, ...

Az intézményegységekben és a csoportszobában biztosítsák az óvónők ezeket a feltételeket, valamint adjanak lehetőséget egész napos használatára.

Az említett lehetőségeket az óvónő a gyerekek ismeretében alakítsa ki és ügyeljen az eszközök biztonságos használatára.

A gyerekek a spontán mozgásos játékok során sok mozgás tapasztalatot szereznek. Az óvónő egyéni differenciálással segítse a gyerekeket az eszközök adta mozgáslehetőség megismerésében. Az óvónő segítse a gyerekek zavartalan együttjátzását, támogassa önállóságukat az öltözői mozgásos játékok alkalmával. A felnőttek úgy alakítsák ki együttműködésüket, hogy figyelemmel tudják kísérni a több helyszínen folyó tevékenységeket.

Az óvónő adjon lehetőséget a fokozott mozgásigényű gyerekeknek, hogy bizonyos ideig egyedül is mozoghassanak az **udvaron** /futkározás, rollerezés/. Ebben az esetben is legyen az óvónőnek rálátása a gyerekekre.

Az óvónő biztosítson minden nap szabad levegőn való mozgást a gyerekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen.

Az udvaron a sok, mozgásos játéklehetőség kialakítása rendkívül fontos. A különböző mászóakák, mászásra, kúszásra, csúszásra, egyensúlyozásra, függésre adnak lehetőséget.

Nagy jelentőségűek a hintázó, ringató, pörgő mozgások lehetőségét kínáló eszközök, a lengő-, mérleg hinták, rugós játékok, amelyek a gyerekek által igen kedveltek. Az Ayres terápia hívta fel a figyelmet ezeknek a mozgásoknak az idegrendszer szerveződésére és a gyermek fejlődésére gyakorolt kedvező hatására.

Javasolt eszközök az udvari mozgásos játékokhoz: roller, kerékpár.

A gyerekek biztonsága érdekében, a környezet kialakításánál a balesetvédelem szempontjaira figyeljünk, ismertesse meg az óvónő a gyerekekkel az eszközök használatát és határozott feladatmegosztással, felelősséggel figyeljen minden felnőtt a gyerekekre.

Az óvónő ne korlátozza a gyerekek mozgását az udvaron, de alakítsa ki a szokást, hogy egymás tevékenységét tartsák tiszteletben és vigyázzanak egymás testi épségére.

A gyerekek mozgásigénye különböző. Az óvónő teremtsen meg a lehetőségét, hogy a nagyobb mozgásigényű gyerekek hosszabb ideig tartózkodhassanak az udvaron, szervezzen számukra sokféle futó, fogó játékot, rendszeres kocogást.

A gyerekek a kötetlen, szabad mozgás során sok mozgásos élményt szereznek, ami mozgáskedvüket növeli.

A szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyerekek mozgásfejlődésének elősegítését az óvónő heti mozgásprogram készítése során tervezi. Ezt a gyerekek ismeretében, a feltételekhez igazodva állítja össze.

Heti egy alkalommal mozgásos tevékenységen vesznek részt a tornaszobában, és jó idő esetén az udvaron, frissítő testnevelés napi 10-20 perces időtartammal.

Az eszközfeltétel a mozgásfejlődés szempontjából meghatározóan fontos, hisz az **eszközök** mozgásra ösztönzik a gyermeket, és sokféle különböző nehézségű mozgásra adnak lehetőséget.

Az óvónő ismerje az eszköz adta mozgáslehetőségeket, annak fejlesztő hatásait.

Az eszközök változatos lehetőségeket biztosítanak egy-egy mozgás gyakorlására:

- földön- magasabb szeren,
- vízszintes- ferde, - függőleges szeren,
- széles- keskeny szeren,
- nagyobb- kisebb szeren,
- kemény- labilis puha szeren.

Javasolt eszközök:

- **Kúszásra, mászásra, csúszásra lehetőséget adó szerek:** ROTIKOM, Greifswald, bordásfal, mászóháló, kötélletra, térhágcsó, tyúkletra, pad, álló- fekvő tornakarika sor, hengerek
- **Egyensúlyozásra lehetőséget adó eszközök:** Body-roll henger, Bobath labda, Gymnastic labda, egy lábú szék, gördeszka, rugódeszka, trambulín, billenő rácshinta, függő háló, forgó egyensúlyozó korong, tányérhinta, görkorcsolya, füles labda, /Ayres eszközök/
- **Kéziszerek:** különböző méretű labdák, tüskés labda, babzsák, kendő, szalag, bot
- **Egyéb sportszerek:** kötéllabda, zsámoly, ugrószekrény, tornaszőnyeg, gyűrű

A testséma alakításához nélkülözhetetlen a nagyméretű tükör és a jelölő szalag.

A gyerekek a **szervezett testnevelésen** mindannyian részt vesznek, gyerekek és felnőttek is a mozgásnak megfelelő öltözékben.

Az óvónő a szervezett testnevelés első részében *irányított mozgásos játékokat* játsszon a gyerekekkel. Ezek a gyerekek korától, fejlettségétől függően lehetnek mozgás utánzó, futó játékok, a nagyobbak esetében egyszerűbb gimnasztika /kéziszerrel, zenére/ jellegű mozgások.

A játékok jól mozgassák meg a gyerekeket. A mozgáskoordináció, a testséma, a téri tájékozódás fejlődését segítő játékokat válasszon elsősorban az óvónő.

Az eszközös mozgásos játékra biztosítsa a legtöbb időt az óvónő.

Úgy rendezze be a teret, hogy sokféle, sokszínű mozgásra legyen lehetősége a gyerekeknek. Vegye figyelembe az egyéni különbségeket a mozgásigény és a mozgásfejlettség terén, adjon lehetőséget a pihenés és a mozgás igény szerinti váltakozására. A sokféle eszköz közül minden gyerek önállóan választhat, a felnőtt által bemutatott vagy egyéni elképzelése szerinti mozgást végezhet ezeken. A lehetőségek között a gyerekek megoszlanak, így szinte nincs várakozási idő, ezzel az egyéni mozgással töltött idő megnő. A gyerekek egyéni igény szerint, egyéni tempóban gyakorolhatnak. Az eszközökön való mozgás párhuzamosan zajlik. A pihenésre vágyó gyerekek rövid időre abbahagyhatják a mozgást.

Az eszközös mozgásos játék után, *irányított mozgásos szabályjátékkal, dalosjátékkal, különböző versenyjátékkal, tartásjavító, lábboltozat erősítő gyakorlatokkal vagy relaxálással* vezeti le az óvónő a testnevelést.

Az óvónő a gyerekek fejlettségéhez igazodó mozgásprogram összeállításával, tudatos feltétel alakításával segíti a gyerekek mozgásfejlődését és testi képességeinek alakulását.

Az óvónő a gyerekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyerekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni szervezett testnevelés alkalmával is. Ne parancsoló, utasító legyen az óvónő, hanem természetesen kommunikáló, jó kedvű játszótárs, segítő, ösztönző, ötletadó. Mozgása minta legyen a gyerekek számára.

A felnőttek összehangoltan segítsék az eszközök használatával, s az egymással kapcsolatos szokások kialakítását. Megosztva segítsenek a gyerekeknek, tekintsék át a sokféle mozgáslehetőséget.

A mozgás után bő folyadék felvételre van szüksége a gyerekeknek, ennek biztosítása a dajka feladata.

A sok mozgás eredményeként alakul a gyerekek mozgáspontossága, automatizáltsági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókinccse, szociális képességei fejlődnek.

A gyerekek számára 5 éves kortól lehetőség van az iskolai uszodákban **vízhez szoktatást és úszástanítást** célzó szervezett foglalkozásokon részt venni. Az úszásoktató mellett az óvónő is legyen együtt a gyerekekkel, ez növeli a gyerekek biztonságérzetét.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyerekek szeretnek mozogni.
- Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- A gyerekek nagymozgása összerendezett, finommozgásuk fejlődött.
- Testsémájuk, téri tájékozódásuk kialakult.

Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja, a gyerekekkel a munka megszerettetése és a feladattudat fejlődésének elősegítése.

Feladatok:

- a sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosítása
- Saját és mások elismerésére történő nevelés

A sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosításával tovább bővülnek a gyerekek tevékenységi lehetőségei.

A munka óvodáskorban nem különül el élesen a játéktól.

A munka jellegű tevékenység legyen a gyerekek mindennapjainak része, természetesen jelenjen meg az óvodai életben.

Az óvónő teremtsen meg a feltételeket a gyerekek igényeiből, játéktevékenységéből fakadó illetve a dajka munkájához kapcsolódó munka jellegű tevékenységekhez.

A gyerekek életkori sajátosságai alapján az **önkiszolgáló munka** kapja a legnagyobb teret az óvodában. A testápolással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a környezet rendezésével kapcsolatban a gyerekek rendszeresen végeznek tevékenységeket.

A 3-4 évesek még segítséget igényelnek, a nagyobbak már önállóan tevékenykednek. Az óvónő gondolja át pontosan az önkiszolgáló munkához szükséges feltételeket ./ eszközök, elhelyezésük, használatuk, munkafázisok, folyamat, hely, egyéni idő, felnőtt minta, segítség /. Az eszközök rendszeres biztosítása a dajka feladata.

Az önkiszolgálásnál a felnőttek /óvónő, dajka / adjanak mintát az eszközök használatával, a munkafolyamat megvalósításával kapcsolatban. A gyerekek igény szerinti segítése, a türelem, a kellemes légkör, a csoportos helyzetek oldása, az önkéntesség, a hibázás lehetősége hozzájárul, hogy a gyerekek örömmel és természetesen végezzék ezeket a tevékenységeket. Minden gyereknek legyen lehetősége egyéni tempójának megfelelően tevékenykedni, az egyéni, differenciált segítség a felnőttek jó együttműködésével valósulhat meg.

Az óvónő ösztönözze a gyerekeket az önálló tevékenységvégzésre. /pl.: étkezésnél – terítés, töltés, merítés, étkezés után az eszközök elrendezése /.

Az önállóság iránti igény korai jelentkezését hagyja kibontakozni az óvónő, segítse a gyereket egyénileg, hogy sikeresen próbálkozhasson a tevékenykedéssel.

A reggeli és az uzsonna folyamatosan /1-2 asztalnál / történik. A gyerekek az ételek között választhatnak.

A 3-4 éveseknek, a gyerekek választásának megfelelően a dajka készíti el az ételt. A gyerekek egyéni igényeik szerint próbálkozhassanak pl. : kenéssel, töltéssel.

A nagyobbak már sokféle eszközt használnak, tevékenységeik széleskörűek. /kés-vágás, kenés, mézcsurgató, merítés, keverés, töltés/

Az óvónő ösztönözzé a gyerekeket, hogy önálló tevékenységükhöz és játék, kézimunka tevékenységhez kapcsolódó előkészítő és a befejezés utáni elrendező munkát is minél önállóbban végezzék.

A közösségért végzett munka is megjelenik, elsősorban az 5-6-7 éveseknél. Ezeknél a tevékenységeknél az önkéntesség biztosítása hozzájárul, hogy a gyerekek szívesen végezzék. .

Közösségért végzett munka lehetőségei: étkezés előtt a közösen használt eszközök elhelyezése az asztalon /kancsó, szalvéta,/, étkezés után ezek elrakása, asztaltörlés, söprés, feltörlés, ünnepek alkalmával terítés,/,

Ünnepi alkalmakhoz kapcsolódva hasonló feltételekkel, szülők bevonásával szervezzen az óvónő egyszerű **sütés-főzést** /pl.: karácsony előtt mézeskalács sütés/.

A tevékenységek során a gyerekek környezetükről szerzett ismeretei bővülnek, fejlődik ízlelésük, szaglásuk, finommozgásuk, mennyiségi viszonyokat fedeznek fel. Legyen lehetősége a gyerekek alkalmanként a dajka munkájához kapcsolódva a következő tevékenységekre: portörlés, eszközök lemosása, ceruza hegyezés, szalvéta vágás, söprés, falevél gereblyezés, homok ásás, hó lapátolás.

Az óvónő biztosítsa a munka jellegű tevékenységekhez a megfelelő gyermek méretű eszközöket és azokat úgy helyezze el, hogy a gyerekek önállóan is elő tudják venni.

A gyerekeknek adjon lehetőséget az óvónő a **növények gondozására**, az **udvari** és a **kerti munkára**. Az óvodában az **állatok gondozásával** kapcsolatos tevékenységeket is a gyerekekkel együtt végezzék. /A környezet megismerése fejezet /.

Az óvónő adjon **alkalmi megbízatásokat** már a 3-4 éves gyerekeknek is.

Ilyenek lehetnek: eszközök elkérése másik csoportból, a konyhából, segítség a kisebbeknek.

A vegyes életkorú csoportokban figyeljen az óvónő, hogy a nagyobb gyerekek számára ne váljon terhessé a kisebbek segítése.

A gyerekek a tevékenység közben megtanulják a munkaeszközök használatát, a munkafolyamatokat, fejlődik együttműködésük, feladattudatuk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékuhoz kapcsolódó munkajellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- Örömmel vállalkoznak alkalmi megbízatások teljesítésére.
- Felelősséggel vesznek részt a növények, állatok gondozásában.
- A gyerekek örömmel, önállóan, igényesen tevékenykednek.
- Szívesen segítenek a felnőtteknek és a kisebbeknek.

9. Az óvoda hagyományai, ünnepek rendezvényei

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei színesítik a gyerekek óvodai mindennapjait, lehetőséget adnak a néphagyományok megismertetésére.

Az **ünnepi előkészületek** a csoportban zajlanak. Az ünnephez kapcsolódó változatos tevékenységekkel, dalos játékokkal, versekkel, mesékkel, együttjátszással, tervezéssel fokozatosan ráhangolódnak a gyerekek az ünnep tartalmára.

Az óvónő ismerje a néphagyományokat, tartalmát elsősorban a gyerekeknek megfelelő népi mondókákon, dalos, ügyességi játékokon keresztül próbálja közvetíteni.

Az ünnepi előkészület tevékenységi lehetőségei: dalos játékok, mondókázás, mesélés, sütés-főzés, ajándékkészítés, rajz, kézimunka, terem díszítése, asztali dísz készítése, takarítás, közös játék másik csoportba járó gyerekekkel, kirándulás.

Az óvónő vonja be a szülőket is az előkészületekbe, biztosítsa előrelátó tervezéssel, jó szervezéssel a nyugodt tevékenykedés lehetőségét.

Az **ünnep** jó hangulatú együttlét legyen, a gyerekek számára vonzó programokkal. Minden legyen „más”, mint a hétköznapokban, a külsőségek és a tartalom harmonikusan kapcsolódjanak össze. Öltösn ünnepi ruhát minden gyerek és felnőtt, öltözzön díszbe az egész óvoda.

Az ünnepnap közös óvodai programmal zárul.

Az ünnep programja lehet: az óvónők bábozása, dramatizálása, éneklése, élő- hangszeres zene, tánc, gyermek munkák kiállítása, játékos sportprogram szülőkkel,

Az óvoda hagyományos ünnepei: Teréz -napi búcsú, Mikulás várás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Gyermeknap, Évzáró

A kompetencia alapú óvodai programcsomagot figyelembe véve projektjavaslatokat fogalmaztunk meg, melyeket az óvodapedagógus innovatívan valósíthat meg.

Kidolgozott projektek listája

1. A természet őszi kincsei:

Almaszüret Pomázon

Mustkészítés (Terézvárosi búcsú)

Kertben termő termések felhasználásából játékkészítés (pl. Gesztenyevár).

Magvakból képkészítés

Őszi séta a ligetben.

2. Állatok - Házi és vadonélő állatok

Állatok világnapja

3. A téli mondakör; Téliapó és karácsony

Népi és nemzetközi hagyományok felelevenítése

4. Farsang

Népi hagyományok felelevenítése

Táncház

5. Húsvét

Tavaszi munkálatok a kertben és csoportszobában

Népszokások felelevenítése

6. A Föld; Élőhelyünk és otthonunk a Föld

Fenntarthatóságra törekvés

Virágültetés, gondozás

7. Májusi ünnepkör.

Májális

Anyák napja

Pünkösöd

Gyereknapi

10 . Az Óvoda kapcsolatrendszere

Család és óvoda – A szülő, a gyerek és a pedagógus együttműködésének formái

A család és az óvoda harmonikus együttműködése nagyban hozzájárul a gyerekek sikeres neveléséhez. A Szülői Közösség véleményével, javaslataival segítse az óvoda működését.

A szülői közreműködés formái az óvodában folyó nevelőmunka segítése érdekében

- aktív részvétel az óvodai programokon, szervezői feladatok ellátása
- az óvodai nevelőmunka minőségének javításához javaslatok adása
- az óvoda működésével kapcsolatos vélemény megfogalmazása
- a gyerek fejlődésével kapcsolatos problémák megbeszélése, közös megoldás keresés
- érdeklődés, együttműködés a gyermek személyiségfejlődése érdekében
- szponzori segítségnyújtás

Az óvoda által a szülőknek, a gyermekneveléshez nyújtott segítségének formái

A család és az óvoda közötti jó kapcsolat kialakításában az óvónő személyiségének, nyitottságának, jó kapcsolatteremtő képességének van a legnagyobb szerepe.

Kedvezően befolyásolja a kapcsolat alakulását az óvónő-gyerek viszony pozitív alakulása, az óvónő hitelessége, szakértelme.

A szülő már a gyermek óvoda kezdése előtt, benyomást szerezhethet az óvodáról, megismeri az óvoda házirendjét.

A szülőkkel együtt történő **befogadás** betekintést ad az óvoda életébe. Az óvónő tegyen meg mindent, hogy a gyerekek és a szülők bizalmát megnyerje gyermekközpontú magatartásával.

A **mindennapi találkozások** a leggyakoribb, a legrövidebb és egyben a folyamatos kapcsolattartás szempontjából a legfontosabb alkalmak. Az óvónő mondjon mindig néhány személyes mondatot érkezéskor és távozáskor a gyermeknek és a szülőnek. Ilyenkor csak rövid információ cserére van mód az óvodában és az otthon történt eseményekről.

Családlátogatásra az óvónők csak szülői vagy gyermeki meghívásra mennek, illetve a hátrányos helyzetű családok esetében, ha a gyermek otthoni környezetét jobban meg kívánják ismerni.

A szülőkkel való jó kapcsolat esetén, tőlük és a gyerekektől is sokat megtudhatunk a családi nevelésről.

A **fogadóóra** a szülőkkel való beszélgetés legjobb lehetősége. Az óvónő a szülőkkel előre egyeztetett időpontban biztosítson lehetőséget erre az érdeklődőknek. Az egyéni beszélgetés jó alkalom bizalmas információcserére a gyerekről, fejlődéséről, környezetéről, problémáiról.

A **közös programok, ünnepek** hozzájárulnak, hogy a szülők és az óvónők kötetlenebb helyzetben találkozzanak. Ezek közös élményt biztosítanak és színesítik a család és az óvoda hétköznapjait.

A **szülői értekezlet** a szülőket érintő legfontosabb témák megbeszélésére alkalmas. Ilyenek az óvoda, a gyerekek programjai, általános nevelési kérdések, problémák.

Törekedjen az óvónő a kötetlen, barátságos légkör megteremtésére.

Teremtsen lehetőséget az óvónő a szülők véleményének, javaslatainak meghallgatására.

Az óvoda a mindennapokban is nyitott a szülők felé.

Nyílt napon a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait, fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről.

A szülők igénye és érdeklődése szerinti nevelési kérdésekben **beszélgetőkört, előadásokat** szervezünk külső szakember /logopédus, pszichológus, / bevonásával.

Az óvodában szülői szervezet tevékenykedik. Tagjait a szülők választják. Működési rendjét és éves munkatervét a szülők önállóan határozzák meg.

Intézményünk nyitott, munkánk megismertetésére törekszünk, aminek egyik eszköze **honlapunk**.

Az óvoda egyéb kapcsolatai

A gyerekek zökkenőmentes óvodai beilleszkedése biztosított.

Kapcsolattartás formái: látogatások, bölcsődés gyerekek meghívása, közös szakmai napok, belső továbbképzések, munkacsoportokban együttműködés, „gyermek átadó” esetmegbeszélések, egymásra épülő nevelési programok, gyermek fejlődést követő rendszer; kölcsönös látogatások, szakmai beszélgetések egymás munkájának megismerése céljából, közös szakmai rendezvények, továbbképzések, munkacsoport az óvoda-iskola átmenet segítésére, iskolás gyerekek meghívása ünnepi alkalmakkor, nagycsoportos gyerekekkel iskolai programokon való részvétel, a gyerekek megismerését segítő információs lap kidolgozása közösen, ennek továbbadása a gyerekek iskola kezdése előtt.

A gyerekek zavartalan iskolakezdésének elősegítése érdekében az óvodai fejlesztés a kulcskompetenciák megalapozása érdekében, tudatosan tervezett képességfejlesztéssel történik. Intézményünk a kerület minden iskolájával jó kapcsolat kialakítására törekszik.

A **pedagógiai szakszolgálatok** /Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság, logopédiai ellátás /, az **orvos**, a **védőnő**, a **Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat** a gyermekek nevelését segítik speciális problémák megoldásával.

Nevelési Tanácsadóval a kapcsolattartás formái: iskolaérettségi, fejlettség mérő vizsgálatok elvégzése, gyerekek fejlesztése, fejlesztési tanácsadás szülőknek, óvodapedagógusoknak. Óvodapszichológus és fejlesztőpszichológus is segítő teamben vesz részt a nevelő munkában.

A **logopédus** végzi a gyerekek beszédfejlesztését, fejlesztését az óvodában. A szülőknek, óvodapedagógusoknak eszmegbeszélést, fejlesztési tanácsadást tart

Orvossal és **védőnővel** kapcsolattartás formái: rendszeres egészségügyi szűrővizsgálatokat végeznek az óvodában, közös munkacsoportban dolgozunk a gyerekek megismerése érdekében.

A **Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal** kapcsolattartás formái: a rendszeres információ csere, látogatások, szakmai programokon kölcsönös részvétel, közös munkacsoportban tevékenykedés egymás munkájának összehangolása érdekében.

Az intézmény napi kapcsolatban van a fenntartóval elsősorban az oktatási ügyintézőn keresztül, akivel a jó és tartalmas az együttműködésünk. A **pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel** eredményes és rendszeres az együttműködésünk, továbbképzéseken, rendezvényeken való részvétel a leggyakoribb kapcsolattartási forma.

Gyermekvédelem

Célunk:

Segítségnyújtás a családoknak szülők támogatása szociális és pedagógiai területen. A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése.

Feladat:

Segítsünk minden hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermeket:

- megfelelő információk gyűjtésével a problémát kiváltó okok feltárása / családlátogatás, fogadóóra, egyéni beszélgetések /
- helyi sajátosságok, környezeti adottságok ismerete
- nevelési hiányosságok felmérése
- anyagi gondok feltárása / rossz lakáshelyzet, munkanélküliség /
- egészségügyi gondok feltárása / csonka család, erkölcstelen életmód, italozás /
- etnikai problémák.

A feltárt problémák okainak megszüntetése érdekében együttműködő kapcsolattartás:

- a családdal
- családsegítő központtal
- nevelési tanácsadóval.

Óvodánk gyermekvédelmi megbízottja éves szinten tervezi a gyermekvédelmi munkával kapcsolatos feladatokat.

11. Az óvoda ellenőrzési és értékelési rendszere

Az óvodában többretű ellenőrzési feladatokat kell elvégezni. A nevelési program csak a pedagógiai munkáról szól, a programban ezért csak a program bevalásának és az egész óvoda pedagógiai munkájának ellenőrzését rögzítjük. A pedagógiai munka felelős vezetője az óvodavezető, ezért az ellenőrzés is alapvetően az ő feladata. Az ellenőrzésbe bevonhatja az óvoda pedagógusait. Az ellenőrzést segíti, hogy a program megfogalmazásánál rögzítettük a fejlődés várható eredményeit az óvodáskor végére. Az egyes tevékenységek ellenőrzése tehát a tervezett végeredmény időarányos teljesülésének szintjét vizsgálja.

A programot a Nevelőtestület 5 évre tervezi.

Minden újonnan induló csoportban az első nevelési év végén átfogó értékelést tervezünk.

A program harmadik éve után, amikor már mindhárom korcsoportban bevezetésre került, értékeljük a program bevalását. Az értékelést minden alkalommal a szülők és a nevelőtestület véleménye alapján végezzük. Értékeljük a mozgás alakulását a program előrehaladása során. A programunk sikerét „A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén „címmel kiemelt programelem tartalmazza. Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, elemezhető, értékelhető a gyerek fejlettségi szintje. A program részegységeinek ellenőrzése az óvónői munka és a csoportok eredményeinek rendszeres számbavételét teszi szükségessé. Ezen ellenőrzések alapját az óvodában készülő pedagógiai dokumentumok adják:

- az óvoda munkaterve
- csoportok éves terve // kiscsoportban beszoktatási terv /
- csoportnapló / témahét és projektterv tervkészítés, hetirend, napirend összeállítása, gyermek megfigyeléséről készült feljegyzések, megfigyelések /
- az óvoda munkatervét évente, a csoportok éves tervét félévente, a tevékenységeket negyedévente, az óvoda éves tervének megfelelően kell ellenőrizni.

Az ellenőrzés kiterjed:

- a dokumentumok ellenőrzésére
- a gyakorlati munka ellenőrzésére

A pedagógiai gyakorlati munka ellenőrzése során értékelni kell a csoport neveltségi szintjét és az óvónő gyakorlati munkájának színvonalát. A gyerekek neveltségi és fejlődési szintjének ellenőrzése az egyéni fejlesztési lapok adatai alapján történjen.

Az óvónők gyakorlati munkájának ellenőrzése során fő irányelv az óvónő pedagógiai önállóságának elfogadása és az eredmények elvárása. Az ellenőrzés kiterjed arra is, hogy a csoportban dolgozó két óvónő mennyire beszél meg és értékeli egymás közt a csoport és egyes gyerekek eredményeit és hibáit. Az óvodai munka értékelése az egész óvodára vonatkoztatva nevelési értekezletek keretében történjen. A nevelői értekező az ellenőrzéseken kívül adjon ösztönzést a megújulásra, továbbképzésekre, a program magasabb szintű végrehajtására is.

ZÁRADÉK

I. A helyi nevelési program érvényességi ideje

- a) Az óvoda 2010. szeptember elsejétől szervezi meg nevelő és oktató munkáját e pedagógiai program alapján.
- b) Ezen pedagógiai program érvényességi ideje határozatlan időtartamra szól.

II. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a tantestület folyamatosan vizsgálja az alábbiak szerint:

- a) a pedagógusok szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános és tantárgyi célok és követelmények megvalósulását.
- b) az évfolyamonkénti értékelések és javító, ill. záróvizsgák eredményein keresztül vizsgálni és elemezni kell, hogy tanulóink milyen szinten teljesítik a tantervi követelményeket.

III. A pedagógiai program módosítása, a módosítás körülményei

A pedagógiai program módosítására:

- a) az óvoda vezetője,
- b) a nevelőtestület bármely tagja,
- c) a szakmai munkaközösségek,
- d) a szülők közössége,
- e) az óvoda fenntartója tehet javaslatot.

Minden esetben, ha a jogszabály változása indokolja, vagy a nevelőtestület tagjainak legalább 25%-ában változás állt be.

A pedagógiai program módosítását a tantestület fogadja el és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

IV. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:

Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
A pedagógiai program az intézmény honlapján és a vezetői irodában megtekinthető.

Dátum:

2015.09.01.

Óvodavezető

12. Legitimációs záradék

Véleményezte.....Dátum:.....
Egyetértését nyilvánította az SZMK..... Dátum:.....
Elfogadta a Nevelő Testület.....Dátum:.....
Jóváhagyta a Terézvárosi Önkormányzat:.....Dátum:.....
Tájékoztatásul kapják:.....

Iráttári szám:.....

Felhasznált irodalom

- Az 1993. évi LXXIX törvény a Köznevelésről. OKKER Oktatási Iroda Bp.1996.
- Kompetencia alapú óvodai programcsomag (EDUCATIO)
Az Óvodai Nevelés Alapprogramja.
Az óvodavezetők kézikönyve I-IV. OKKER Oktatási Iroda Bp.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat Bp.1985.
- Falvai Károly: Ritmikus mozgás, ének, játék. OPI 1990.
- Forrai Katalin: Ének-zene az óvodában Bp.1977.
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában. Bp. Zeneműkiadó 1982.
- Dr Füle Sándor: A pedagógiai programok készítése. OKKER Oktatási Iroda Bp. 1977.
- Nagy Jenőné: Programkészítés, de hogyan? NAT-TAN sorozat OKKER Oktatási Iroda
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészet eszközeivel. Szolnok 1997.
- Nagy József: Mi lesz veled óvoda?-Játék vagy eliskolásítás? Óvodai Nevelés 1985.
- Nagy József: PREFER. Akadémiai Kiadó Bp.. 1986.
- Nagy Béláné: táncosjátékok az óvodában. Óvónők Modern Kiskönyvtára 1992.
- Óvodások egészséges életmódra nevelés I-II. OEI TIT Természettudományi Stúdió Bp. 1981.
- Helyi nevelési program a terézvárosból. OKKER Oktatási Kiadó Kft.
Pedagógiai kislexikon I-IV. Akadémiai Kiadó
- Rita L. Atkinson: Pszichológia. Osiris Bp. 1997.
- dr. Páli Judit: Játék és gondolkodási stratégia. Óvodai Nevelés 1998. 6-7-8-9 sz.
- Porkolábné Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában. Alex-tipó 1993.
- Bíró Antalné: Pszichológiától Pedagógiáig. Alex-tipó 1993.
- Szalai Elemérné: Az óvodai nevelés programja és Porkolábné dr Balogh Katalin fejlesztő programja. Óvodai Nevelés 1989.9 sz.
- Villanyi Györgyné: Tanulmányok a kisgyermek neveléséről. OKKER Oktatási Iroda Bp. 1996.
- dr Tótszölösiné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában FER-Co Kft. Bp. 1994.
- Testnevelés az óvodában. Magyar Testnevelési Egyetem. 1997.